

IN non-prescriptive SITUATION

011
SCAI

011
SCAI

Coordonator:
Asociația SCAI
Stație de Cercetare a Artelor Imediate

IN-SITU

In non-prescriptive situation

București, 2025

ISBN 978-973-0-43192-6

Coordonator:

Asociația SCAI
Stație de Cercetare a Artelor Imediate
www.statia-scai.com

Editare & corecturi: Anastasia Palii

Concepție grafică & design: Irina Caia

Imagini: Maria (Malexan) Alexandrescu, Kira Valentina, Ana Maria Barbu, Anticorp Solar, Vlad Dragne, Adina Constantin, Tatiana Fiodorova-Lefter, Teodora Rotaru, Beatrice Hurmuz.

Contribuitori:

Maria (Malexan) Alexandrescu, Octav Avramescu, Kira Valentina, Ana Maria Barbu, Andreea David, Alina Ion, Tatiana Fiodorova-Lefter, Marina Oprea și Raluca Mihaela Paraschiv, Cosmina Moroșan și Anticorp Solar, Teodora Rotaru & Anca Olteanu, Cristina Stoenescu, Noel Schmidlin, Anastasia Palii.

PARTENERI

tranzit.ro/ București, Platforma de Mediu,
Revista Arta, Zeppelin, CAV

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

Proiect co-finanțat de **Administrația Fondului Cultural Național AFCN**. Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția **Administrației Fondului Cultural Național**. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

Textele publicate în această broșură nu reflectă poziția finanțatorului.

Această publicație a apărut în cadrul proiectului *IN non-prescriptive SITUation* - un program de rezidențe ce îmbină cercetarea artistică și activismul civic în spațiul public, cu accent pe zonele *neprescrise* din București - spații cu statut incert, marginalizate, aflate la granița dintre natură și dezvoltarea urbană accelerată.

Introducere

5

5	Ce sunt spațiile neprescrise și de ce sunt ele importante pentru oraș?	Andreea David
8	Deschideri în temporalitatea-maidan	Maria (Malexan) Alexandrescu

---

Rezidențe

12

14	Harta rezidențelor <i>in situ</i>	
16	Un tur ghidat al posibilităților	Marina Oprea & Raluca Paraschiv
20	Cronica unui non-loc	Octav Avramescu & Noel Schmidlin
24	A campa, a gândi	Cosmina Moroșan
29	Codrul K	Anticorp Solar (Vlad Constantinescu)
34	Ce am simțit aici	Anca Olteanu & Teodora Rotaru
36	Biroul de Umbră	Kira Valentina
40	Exerciții de apropiere	Alina Ion
43	Ecologia reîntoarcerii	Ana Maria Barbu
46	Ce pot povesti pietrele?	Tatiana Fiodorova-Lefter
49	Hai să ascultăm despre ce vorbesc fazanii	Tatiana Fiodorova-Lefter & Andreea David

---

Expoziție

54

55	Note curatoriale	Cristina Stoenescu
58	Geografia unei intervenții	Anastasia Palii

INTRODUCERE

Ce sunt spațiile neprescrise și de ce sunt ele importante pentru oraș?

Spațiile neprescrise sunt acele spații care par a se refuza permanent cuprinderii lor în strategii de dezvoltare urbană, în special datorită regimului lor de proprietate litigios sau neclar. Acestea sunt terenurile virane sau spații marginale din București care nu au o funcție clară, fiind adesea marcate de un statut juridic incert. Aflate în afara logicii dominante a dezvoltării urbane, aceste spații sunt adesea abandonate, neglijate atribuindu-li-se uneori termenul de „maidan”. Ele scapă printre crăpăturile orașului oficial și din atenția *oficialilor*. Acest lucru permite apropieri diferite, uneori chiar ecologice sau sociale și noi forme de relații între agenții umani și non-umani.

Ca multe alte spații din București, cu un statut ambiguu de proprietate, terenurile virane sunt lăsate în voia sorții, iar din perspectivă culturală sunt interesante tocmai prin ambiguitatea resimțită la traversarea lor. Astfel, spre deosebire de spațiile proiectate și amenajate, care prescriu un comportament de folosire, acestea sunt spații fluide, orizontale, ne-eficiente, iar caracterul lor *non-prescriptiv* mai degrabă conține și găzduiește toate aparițiile corpurilor prezente.

De ce termenul „neprescris”? Cum să găsești un nume comun unor locuri care se deosebesc prin specificitatea lor? Un loc ar putea avea 80 la sută beton și 20 la sută vegetație, iar celalalt – deloc beton. Ceea ce au în comun e doar faptul că încă nu sunt standardizate după modele cunoscute, rămânând suspendate într-un timp al lor, care permite moduri infinite de locuire. În această perioadă de existență diferită și neincadrabilă, ele s-au dezvoltat în legea naturii lor. Fiind în afara oricărei forme de gândire urbanistică sau a unor legi de folosire, ele devin *spații fără de lege* în sensul bun al cuvântului.

Majoritatea dintre acestea, cum era Delta Văcărești până să devină oficial parc natural, după 30 de ani de abandon din logica dominantă a orașului, au ajuns în punctul în care abundă de vegetație: sunt locuri în care s-au format micro păduri și ecosisteme întregi și-au făcut loc în ele. În alte cazuri, comunități de oameni și-au apropiat aceste spații ca oaze de liniște, scurtături în drumul spre serviciu, sau pur și simplu ca locuri libere pentru plimbări cu sau fără câței.

În felul acesta, ele au devenit, de fapt, mai „grădini” ale orașului decât parcurile oficiale dotate cu toate cele necesare activității de recreere, pentru că acolo ajung semințe de peste tot, aduse de vânt sau de păsări, din grădinile oamenilor sau din câmpurile dimprejur, din parcurile sau grădinile botanice și poate de peste mări și țări. Aceste grădini, nefiind controlate, devin locuri populate cu cele mai diverse specii de plante și adevărate refugii ale faunei urbane.

Însă, după 30 de ani de liniște și în suspansul ultime-

lor aprobări de retrocedări, acestea intră în diverse tipuri de proprietate suspectă ale unor personaje fantomă și ale unor investitori cu forță, eventual, în rețeaua așa zisei „mafie imobiliare”.

Iar oamenii, trecători voioși și curioși ai acestor locuri, încep să-și perceapă propria inadecvare atunci când încalcă o proprietate privată, pentru că proprietatea privată e văzută ca ceva sfânt, învăluită într-o aură de respect profund în mentalul colectiv, est-european, post-socialist. Acest sentiment de inadecvare – cum am putut să mă bucur până acum de ceea ce credeam eu că era un parc, când știam ca nu e al meu sau că nu aparține nici măcar „comunului” – vine la pachet și cu o formă de retragere. E atunci când, de fapt, dreptul vital la spațiu verde e încălcat, ignorat, respins de cei ce ar trebui să-l ofere, iar orice formă de protest și revendicare pare inutilă încă înainte de a se desfășura. Îmi aduc aminte bine, în 2023, când am fost prima oară în zona retrocedată din parcul IOR, cum trecătorii dădeau din mână, dezamăgiți: „...și așa nu se mai poate face nimic”.

Ele devin acum *spații fără de lege* în sensul rău, pentru că proprietari apăruți peste noapte declară cu nonșalanță că fac ce vor în curtea lor, pentru că proprietatea privată e de neatins de legile care protejează spațiile verzi indiferent de statutul juridic sau de minime reguli de întreținere ale acesteia.

Ori, în acest context, a devenit necesar să le găsim un nume și, totodată, un numitor comun prin care să le identificăm. E un demers opus la ceea ce își dorește oricine – acela de a rămâne ascunse. Trebuie atrasă atenția publică asupra existenței benefice ale acestor spații pentru viața orașului. Încercarea de a găsi un nume comun acestor locuri a devenit disperată de 5 ani încoace, de când interesul artistic pentru aceste tipuri de spații a devenit util și necesar în contextul vânătorii imobiliare, care intră mână pe aceste terenuri. De fapt, orice idee de nume, care apărea, nu era niciodată suficientă pentru a le descrie.

Cum intervenim în aceste locuri ca artiști și ca locuitori ai planetei?

Oricât de mult am fi vrut ca aceste locuri să fie micile noastre descoperiri și să rămână știute doar de noi, cei care ne cufundăm vizita într-o anonimitate absolută, în afara cadrului antropic, aceste perimetre, la rândul lor, fără nume și auto-decupate din tot ce știm despre urban se micșorează pe zi ce trece. Acaparate tot mai mult de capital, prind numere cadastrale și devin parcele propice ale speculei imobiliare. Ce rămâne ca fiind necesar de făcut, nu doar în contextul crizei

climatice, ci și în cel al lipsei de spații comune fără reprezentare și ideologie?

Ce vrem, de fapt, să devină? În ce direcție le revendicăm?

Cum se poate transforma gestul nostru dezamăgit, făcut din mână, într-o voce ce acuză proprietari inventați și un stat eșuat? – o voce care se multiplică și reclamă cât se poate de sonor un drept vital: dreptul la viață.

Proiectul *IN non prescriptive-SITuation* a adus în discuție potențialul bio-cultural pe care aceste terenuri îl au pentru viața orașului: să implice comunități zonale în demersuri artistice in situ, pentru a evidenția importanța coeziunii comunitare în revendicări ale spațiului public și ale zonelor verzi necesare vieții orașului. Prin extensie, proiectul și-a propus să stimuleze autorități și actori urbani importanți în elaborarea unor măsuri de protejare ale lor.

Cum se pot reimagina și redefini practici artistice în proximitatea acestor spații?

Prin moduri de încorporare a spațiului organic și temporar, practicile cu care venim în sit(uație) sunt și un mod de apropiere și re-imaginare a relației agențiilor umane cu cele non-umane ale naturii din jur. Cum înțelegem, împreună cu locuitorii cartierului, nevoia relației cu natura și nevoia de apărare a ceea ce e vital în viața orașului din perspectiva urgenței momentului?

Am adresat un apel de rezidențe artiștilor locali din București pentru a deschide un mod de lucru de tip studio, de cercetare. Una din întrebările care mă preocupă era: cum poate deveni un loc spațiul nostru de lucru și de cercetare precum studio-ul, galeria sau blackbox-ul și dacă acestea pot fi considerate un fel de spații neprescrise, în care intrăm ca într-un laborator.

Am propus formatul de rezidență în spațiile neprescrise pentru că o rezidență înseamnă a fi în prezent, în loc, pentru loc și pentru o anumită perioadă de timp: a fi în proximitatea tuturor firelor de iarbă, a copacilor pârjoliți, a aricilor care se ascund, sau a trecătorilor dezamăgiți că nu se mai poate face ceva; a fi în relația dintre toate corporalitățile a căror prezență, existență și mod de coabitare e vital.

În acest sens, formatul de rezidențe era esențial ca mod de inserare în locurile situate în afara oricărei forme de gândire urbanistică și oricărei posibile legi de folosire ale acestora, dezvoltându-se în legea naturii lor. Era esențial să petrecem timp în aceste *spații fără de lege* sau să cercetăm legea propriei locului, să observăm contextul lor mai larg, simțind în același timp natura perimetrului în care ne aflăm și a tuturor agențiilor din jur și să reacționăm ulterior.

Astfel, **rezidența devine un mod de rezistență** atât artistică, cât și politică. E artistică prin faptul că se poziționează diferit față de modul clasic de intervenție în spațiul public, de tip eveniment unic și singular, care marchează un răspuns punctual și eventual indiferent la comunitățile din jur – un răspuns fără ecou, care se marchează doar pe sine. E și politică pentru că, raportându-ne la scara corupției și dezamăgirii locuitorilor, un gest punctual nu are capacitatea de a provoca schimbare, dar repetarea lui înseamnă și o formă de consecvență și de solidaritate cu problematica locului și a

comunităților lui. A repeta un gest, a repeta propria prezență, până când aceasta are capacitatea de a produce ceva – de a schimba percepțiile și de a revendica, de a repeta atât de mult, până când prezența ta contează și reușește să atragă și alte prezențe și corpuri în loc și pentru loc. Ajungi să cunoști vocile celor din jur, să le asculți, să le auzi și apoi, folosind instrumente artistice, ajuți ca toate vocile să fie auzite.

Care e sensul artei în locurile în care urmează să apară mari dezvoltări imobiliare?

Practici artistice neprescrise în locuri neprescrise.

Și poate asta răspunde la întrebare....

Iar aici apare ceea ce se numește arta activistă sau *artivism*, care se orientează mai întâi de toate spre binele comun, sprijinind comunitatea și conlucrând împreună cu ea, co-creând cu ea. Poate că artistul nu apare acolo ca artist, ci ca locuitor afectat la fel ca ceilalți de un spațiu-durere și, abia mai apoi, apelează la mijloace artistice pentru a esentializa un mesaj.

Activism înseamnă, de fapt, să fii activ pentru o cauză și să activezi un loc și problematica lui. Artivismul își găsește sensul necesar în activism și nu reprezintă în sine un scop. E doar o categorie delimitată de un aparat artistic – instituții, curatori, teoreticieni și artiști – , pentru că cei care o practică nu prea vorbesc niciodată despre asta. Căci în tumultul urgențelor de moment, această formă de artă e un mod de a reacționa imediat. Nu mai rămâne timp de încadrări, definiții, delimitări ale lucrărilor sau drepturi de autor. De cele mai multe ori e vorba de o **lucrare colectivă**, care se naște din conversații de grup, dintr-un ping-pong de idei și informații, de texte și imagini, de titluri și subtitluri, în care gândul pentru ceilalți și pentru contextul mai larg e singurul prezent, iar mesajul final comun e cel mai important. Astfel, arta activistă e mai puțin centrată pe sine și se împrăștie orizontal dinspre și înspre toate entitățile din jur, spre alte idei care au format-o.

Aici vorbesc din experiența mișcării civice *aici a fost o padure / aici ar putea fi o padure* – un grup activ de 3 ani în lupta pentru parcul IOR – , care a reunit de-a lungul timpului atât artiști, cât și non-artiști, locuitori din perimetrul parcului, dar și din tot orașul. Oamenii nu au venit cu identificări. Oamenii au venit cu preocupări. Această mișcare nu s-a limitat la activismul din spatele tastaturii, la procesele juridice sau prin expunerea cauzei decidenților politici (deși au făcut-o și pe asta), ci au activat și au acționat fizic pe teren, față în față, nu cu cei invizibili și cu capital care trag sforile cu mâna lor distrugătoare de lucru – cei care, la randul lor, ca și ai noștri, își activează prezența în fața celuilalt, într-un dialog direct și real.

Revenind la invitația artiștilor de a se infiltra în preocupări pentru astfel de situri și în mișcări activiste în care, cum spuneam mai sus, e aproape imposibil să delimitezi o lucrare artistică, apare întrebarea: **cum să faci un contract de drepturi de autor pentru o lucrare colectivă în sit**, în care își aduc spontan contribuția și alți oameni, devenind în felul ăsta co-autori? E vorba de o artă colectivă care nu e făcută de aceiași oameni de la cap la coadă, ci de o mișcare fluidă, pentru care își pierde importanța până și ideea inițială. Ci scopul acestei mișcări este doar să aducă la lumina ori o nedreptate ori o dorință a majorității. Scopul e precis și explicit. Cum sa

delimitezi cine e plătit pentru a fi acolo și a produce ceva și cine vine de bună voie și face o munca colosală voluntară. Iprocizia artei față de activism într-un context de program cultural finanțat poate fi la ea acasă și de aici se poate trage eșecul unui astfel de proiect-demers. E imposibil să aplici la fonduri pentru activism și să te supui programelor și termenelor limită ale finanțatorilor.

Protestul, rezistența - un performance de lungă durată?

Am ținut mult să organizez întâlniri între grupul de artiști din proiect și cei activi zi de zi în lupta pentru recuperarea parcului IOR, în speranța unei contaminări, colaborări și multiplicări a schimbului de idei și resurse. Cea mai frumoasă întâlnire a fost pe 20 iulie într-o seară, după picnic. Am schimbat termeni din vocabularul artistic sau activist, am schimbat idei și am făcut planuri de posibile acțiuni.

Am rămas însă cu o dilemă: ce înseamnă un performance în acest context?

Poate că tot ceea ce a făcut miscarea civică *aici a fost o pădure / aici ar putea fi o pădure*, în timpul iernii 2024-2025, când a alertat toți locuitorii din jurul parcului să vină să împiedice tăierile a peste 1500 de arbori, poziționându-se în fața drujbelor sau făcând lanțuri umane, care și-au exersat zi de zi prezența pe teren, a fost o formă de performance. Iar răspunsul cel mai potrivit la problematica sitului a venit prin a fi prezent acolo fizic, cu corpul și afectivitatea lui. Cum puteai să stai deoparte când se tăiau copacii? Locuitorii s-au organizat pe ture de pază 24 din 24, iarna, indiferent de frig sau ploaie, și se jucau de-a v-ați ascunselea cu drujbarii. Ceea ce reușeau să salveze din copaci într-o parte, drujbarii fugeau cu mașinile lor și tăiau în altă parte un copac. Oamenii alergau repede, dar era prea târziu și nu puteau decât vocifera. Apoi,

a urmat joaca de-a v-ați ascunselea cu poliția care fugea de activiști. Nu zic că asta e o formă de artă, pentru că nu a fost conceptualizată, dar nu e asta un mod de a fi în sit, reclamând nedreptatea printr-un corp politic? A sta în loc pentru loc, pe o durată nedeterminată de timp, fără contract, căci nu știi cât timp are nevoie locul de prezența ta.

O forma de performance într-o desfășurare continuă? Ideea acțiunii e simplă: oamenii se poziționează în spațiul dintre drujbă și copac și stau acolo nemișcați atât timp cât e nevoie, până pleacă drujba. Sunt provocați de situația dată și provoacă prin gestul lor schimbarea situației. Corpul care activează în spațiul public și reclamă o nedreptate e politic. Performance înseamnă aici o acțiune singulară sau repetitivă ce presupune să fii prezent fizic, acolo, în sit, ci nu să reprezinți ce e acolo sau să ilustrezi. În situația provocată, provocatoare și provocând situația.

De ce sunt spațiile neprescrise importante pentru oraș?

Dincolo de demarcările artistice, ceea ce e minunat și esențial în orice acțiune colectivă e mereu o practică a grijii față de celălalt sau pentru mediul înconjurător. Lupta finală e pentru spațiu comun – acel spațiu orizontal, lipsit de ideologie, de putere, de cuvinte mari – un spațiu al toleranței, al incluziunii și al curiozității despre cum putem negocia și accepta diferențele.

Revendicarea spațiului comun are loc la antipodul dezvoltării imobiliare, axată pe consum și profit. Spațiile verzi, spațiile marginale sau spațiile neprescrise – indiferent cum le-am numi în acest proiect –, sunt ultimele rămășițe ale spațiului public comun și liber de reprezentare (politică sau de consum). În spațiile verzi comune, oamenii se întâlnesc în afara teritoriilor demarcate, în afara proprietății private. În spațiile verzi comune, oamenii sunt egali.

Andreea David e coregrafă și performer. Își orientează practicile coregrafice către percepția și orientarea corpului în relație cu mediul înconjurător atât fizic cât și politic. Integrând practici somatice din Feldenkrais sau Body-Mind Centering (BMC®), cercetează tehnici de devenire peisaj, dispariție și disoluție și face antrenamente pentru rezistență cetățenească.

Din 2013, își creează propriile lucrări solo sau colaborează cu alți artiști, prezentând spectacole pe scene din România, Austria, Germania, Franța, Elveția, Belgia, Suedia, Norvegia, Italia sau Coreea de Sud. Este preocupată de crearea unor cadre colaborative de lucru și cercetare, iar printre acestea se numără: Laboratorul de Practici Comune, Punk Body is not Dead, TechnoFields sau Fictions, my body). În 2020, primește Premiul CNDB pentru contribuția adusă dansului

contemporan pe scena locală, anul în care fondează Stația SCAI, o platformă de lucru dedicată implementării proiectelor culturale contemporane.

În iunie 2023 a inițiat mișcarea civică *aici a fost o pădure / aici ar putea fi o pădure* prin care luptă pentru apărarea celor 12 ha retrocedate din parcul IOR și recuperarea lor în spațiu public. Prin intervenții in situ și proteste care combină arta cu activismul caută moduri orizontale de organizare la firul ierbii și forme simbiotice de relaționale cu naturile înconjurătoare, din perspectiva urgenței momentului.

Pe lângă toate acestea, o puteți contacta pentru a vă citi destinul în cabluri.

www.aandreeamariadavid.wordpress.com

Pentru mine, spațiile neprescrise înseamnă maidanul.

Termenul „maidan”

Un termen de origine proto-iraniană, cuvântul „maidan” a călătorit și s-a transformat în Eurasia prin arabă, apoi prin farsi/persană și turcă otomană, pătrunzând în alte limbi vorbite în Eurasia și Africa de nord, din Ucraina până în Singapore, schimbându-și sensul, adoptând definiții și conotații regionale. Cheia acestor definiții este ideea de apropiere și a temporalității de utilizare. De-a lungul acestor variații, semnificațiile asociate cu „maidan” rezonază parțial cu ceea ce a fost teoretizat ca spații deschise sau goluri urbane (*terrain vague, urban voids*), dar distincte în specificitățile sale locale și imaginările urbane însoțitoare. Aceste variații globale ale maidanului ne arată o întreagă istorie și o gamă largă de forme alternative de spațiu urban partajat, distinct de spațiul public.

Maidanul intră în vocabularul limbii române prin intermediul Imperiului Otoman. Până în secolul al 19-lea, cuvântul maidan semnifica o deschidere în țesutul urban – un spațiu deschis în sau la marginea unei localități. Dar aceste spații, precum și altele asociate cu acest cuvânt, s-au transformat din ce în ce mai mult prin diverse procese și practici în cadrul unor transformări urbane mai ample. Astăzi, maidanul se apropie semantic de terenul viran – teren abandonat, pârloagă –, asociat cu conotații negative. Schimbarea de sens al cuvântului este în același timp materială și discursivă: nu doar una semantică, de vocabular, ci și una care reflectă simultan schimbările în peisajul urban și de imagine. Și cel mai important, chiar și prin aceste schimbări, maidanul a reușit să persiste atât în vocabularul, cât și în țesutul urban.

Maidanul bucureștean și transformările sale

Maidanele apar ca o dezlănțuire în logica urbanizării în diferite moduri și momente istorice. Perioadele în care acestea s-au remarcat în discurs au legătură cu proiectele de modernizare: maidanul este invocat retoric pentru a se distinge de noile forme moderne de viață și de spațiile destinate acestora. Maidanele sunt omniprezente la orice scară în București. Mai mult, în ciuda faptului că sunt caracteristici durabile ale orașului, ele sunt fragile și efemere și supuse unor transformări rapide. Multe maidane au fost supuse unui proces spontan de renaturare și au devenit locuri pentru ecosisteme ruderales. Altele, în special cele care au rezultat din maidanizare, sunt mai degrabă ecosisteme sălbătice.

Maidanele s-au schimbat atât în spațialitate (peisajele maidanului), cât și în semnificație (imaginarul asociat) în ultimii 200 de ani prin procese de marginalizare, ruinare și însușiri sociale. Astăzi, peisajele Bucureștiului dezvăluie diverse tipuri de maidane, rezultând din procese diferite în momente diferite: maidanele istorice din centrul orașului rămân mai degrabă în morfologie, în timp ce maidanele mai noi apar din proiecte de urbanizare incomplete, distrugere urbană, dezindustrializare, privatizare incompletă și sunt lăsate în paragină. Majoritatea au apărut din cauza legii retrocedării și a complicațiilor ulterioare care au dus la pierderea a 1/3 din spațiile verzi ale orașului din 1989 – multe dintre acestea nefiind încă construite, ci maidanizate, așteptând dezvoltarea.

Am putea vedea transformarea maidanului ca o modalitate de a înțelege limitele, excesele și marjele dezvoltării și apoi de a le judeca (dacă este necesar) în funcție de ceea ce ar putea face sau nu în anumite momente istorice. Acest lucru ne permite să luăm în considerare diversele forme pe care maidanele le-au luat de-a lungul timpului, precum și relațiile lor cu orașul, care, în loc să fie imuabile, s-au adaptat la condițiile urbane, ecologice, culturale și politice. O lectură a maidanelor din București ancorată în prezent răspunde la condițiile și dezbaterile urbane actuale – în contextul pierderii spațiilor verzi și, în special, a spațiului liber, nevandabil [*uncommodified*] – despre disponibilitatea și accesul la natura urbană, fenomenele climatice extreme (canicule, inundații), deșertificarea regională, poluarea aerului, închiderea spațiilor verzi pentru dezvoltatorii imobiliari și profitul acestora – toate într-un oraș din ce în ce mai puțin accesibil locuitorilor săi.

¹ Fragment din cercetarea doctorală „Common *maidan* futures: *caring for Bucharest's marginal and peripheral landscapes*”

la University of Sheffield School of Architecture and Landscape.

Maidanul ca temporalitate

În loc să definim maidanele spațial, le-am putea defini temporal, ca o stare care apare în suspendarea atenției oficiale fie a statului, fie a persoanelor private. *Temporalitatea-maidan* se dezvăluie nu ca un peisaj neamenajat, care așteaptă viitorul său și încorporarea sa productivă în oraș, ci mai degrabă ca un peisaj urban în sine, care participă activ la reproducerea continuă a orașului, susținând și menținând viața orașului fără a fi neapărat limitată de forme urbane predeterminate – cum ar fi dezvoltarea urbană, parc, rezervație naturală – și prescripțiile pe care le implică. În această temporalitate există potențialul de a modifica traiectoria normativă a maidanului ca un sit neamenajat, care așteaptă dezvoltarea sa normativă. În acest interval se deschid posibilități pentru diferite forme de conviețuire cu natura urbană și de relații socio-ecologice, care ar putea să nu fie anticipate de formele existente.

Maidanele apar din dezinvestire – uneori pasivă, prin lipsă de investiții din partea statului, și alteori active, adeseori în conjuncție cu forțele pieței în anticiparea investițiilor viitoare –, așteptând reintegrarea lor productivă în logica dominantă a orașului condus de capital. În timpul acestei temporalități-maidan, au loc procese de maidanizare care (deliberat sau nu) degradează mediul maidanului sau al spațiului asemănător maidanului. În paralel, poate avea loc însușirea socială și/sau ecologică, care transformă în mod ambivalent mediul maidanului. Atât maidanizarea, cât și însușirea socio-ecologică au loc atunci când aceste spații sunt în afara atenției „oficiale”. Condițiile în care aceste intervale-maidan apar și rezistă sunt tensionate și fragile, iar însușirile posibile sunt întotdeauna supuse riscului de distrugere totală, chiar dacă condițiile de maidan persistă uneori timp de decenii.

Persistența maidanelor în București dezvăluie o stare susținută de dezinvestire, în timp ce apariția persistentă a ecosistemelor ruderales, a apropiierilor sociale și a altor ecologii mai mult decât umane sugerează că alte forme de atenție și de îngrijire ar putea apărea din aceleași condiții. *Temporalitatea-maidan* apare atunci când atenția asupra naturii urbane non-umane este îndepărtată. Am putea considera acest lucru neglijare sau abandon. Această lipsă de atenție ia mai multe forme și poate fi înțeleasă ca o lipsă de anumite tipuri de îngrijiri (întrețineri) care, de altfel, ar consolida proprietatea și îngrădirea. Când se suspendă statutul de privat/public, apropiierile diferite trebuie constant negociate. Dar, simultan, aceste condiții produc o deschidere spre *altceva*.

Acel *altceva* pot fi acele însușiri socio-ecologice care apar în maidane. Ele variază în natura lor – efemere, susținute, simbiotice, conflictuale – și ca intensitate. Și, în timp ce unele duc la o degradare a peisajelor maidanului și/sau la transformări radicale (de exemplu, dezvoltarea urbană), altele rezistă în condiții schimbătoare, permițând crearea unor noi alianțe socio-ecologice și promovând diverse forme de viață în oraș, care, altfel, nu ar avea loc. Maidanele poartă amintirile stărilor lor trecute ca mediu în sine și ca mediu urban mai larg. Aceste amintiri sunt întruchipate în materialitatea și în practicile umane și non-umane care continuă să aibă loc acolo.

Maidanul ca posibilitate

În *temporalitatea-maidan* nu există garanții, ci doar posibilități care pot fi mobilizate în feluri diferite. Intervalul-maidan poate fi și de rău, și de bine. Dar, în această lipsă de atenție și de ieșire din vedere a unui oraș „oficial”, apar și condiții care permit însușiri ecologice și sociale. În unele cazuri apar noi forme de relații între ființe, între oamenii care se întâlnesc în aceste spații; noi forme de reproducere, grijă și îngrijire a acestor spații; moduri diferite de a înțelege aceste spații; noi forme comune care pot revendica dreptul comun la viața și natura în oraș; o mobilizare comunitară, deschisă.

Rezidențele IN SITU se desfășoară în acest interval (*temporalitate-maidan*) suspendat în tipologia spațiilor menționate mai sus, aducând noi forme de atenție asupra relațiilor dintre aceste spații și împrejurimile lor. Ele pun *in situ* practici cotidiene ale viitorului acestor maidane, operând în prezent, organizând dorințe, țesând noi forme de relații cu mediul înconjurător și cultivând potențialul maidanelor.

Ușile către un orizont al maidanului și al orașului s-au deschis. Cum continuăm să ne mobilizăm spre el?

- Chelcea, Liviu, *Bucureștiul postindustrial: memorie, dezindustrializare și regenerare urbană [Post-industrial Bucharest: memory, deindustrialiation and urban regeneration]*, Iași, Polirom, 2025.
- 'Postindustrial Ecologies: Industrial Rubble, Nature and the Limits of Representation', în *Parcours Anthropologiques*, no. 10 (October), 2015, p. 186–201. <https://doi.org/10.4000/pa.448>
- Cotoi, Calin, 'We Should Have Asked What Year We Were In! Wastelands and Wilderness in the Văcărești Park', în *Antipode* 53 (4), 2021, p. 975–94. <https://doi.org/10.1111/anti.12715>
- Gavriș, Alexandru; Popescu, Claudia, 'The Refeudalisation of Parks: Subduing Urban Parks in Bucharest', în *Local Environment* 26 (1), 2021, p. 131–45. <https://doi.org/10.1080/13549839.2020.1867838>
- Iojă, Cristian, 'Natura Urbană. Raport de Cercetare [Urban Nature. Study Report]', în *Starea Mediului În București*, București, 2022. Platforma de mediu: <https://www.platformamediu.ro/cercetare/1>
- Popescu-Criveanu, Irina, 'La ville des villages perdus [The city of lost villages]', în *Études Balkaniques-Cahiers Pierre Belon* nr. 17 (1), 2010, p. 19. <https://doi.org/10.3917/balka.017.0015>
- Tudora, Ioana, 'Maidanul ca alternativă [The maidan as alternative]', în *Altfel de spații. Studii de heterotopologie [Other kinds of spaces. Studies in heterotopology]*; editor: Ciprian Mihali, București, Paideia, 2001.
- 'Maidanul – patrimoniu natural și cultural [Maidan - natural and cultural heritage]', în *Spațiul public și reinserția socială a proiectului artistic și arhitectural [The public space and the social reinsertion of the artistic and architectural project]*, editori: Anca Oroveanu și Ana Maria Zahariade, București, Editura Universitară 'Ion Mincu', 2010.
- Cupers, Kenny; Miessen, Markus, *Spaces of Uncertainty*, Wuppertal, Müller und Busmann, 2002.
- Lopez-Pineiro, Sergio, ed., *A Glossary of Urban Voids*, Berlin, JOVIS Publishers, 2020. <https://www.jovis.de/en/books/a-glossary-of-urban-voids.html>
- Solà-Morales, Ignacio, 'Terrain Vague', în *Anyplace*, editor: C Davidson, New York/Cambridge, Anyone Corporation, 2005, p. 118-23.
- Clément, Gilles, *Manifeste du tiers paysage [Manifesto of the tiers paysage]*, Saint Germain sur Ille, Éditions du commun, 2016. https://www.gillesclement.com/files/974_manifeste-du-tiers-paysage.pdf
- Gandy, Matthew, 'Marginalia: Aesthetics, Ecology, and Urban Wastelands', în *Annals of the Association of American Geographers* 103 (6), 1301–16, 2013. <https://doi.org/10.1080/00045608.2013.832105>
- Stoetzer, Bettina, 'Ruderal Ecologies: Rethinking Nature, Migration, and the Urban Landscape in Berlin', în *Cultural Anthropology* 33 (2), 2018, p. 295–323. <https://doi.org/10.14506/ca33.2.09>
- Tsing, Anna Lowenhaupt, *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*, University Press, 2015.

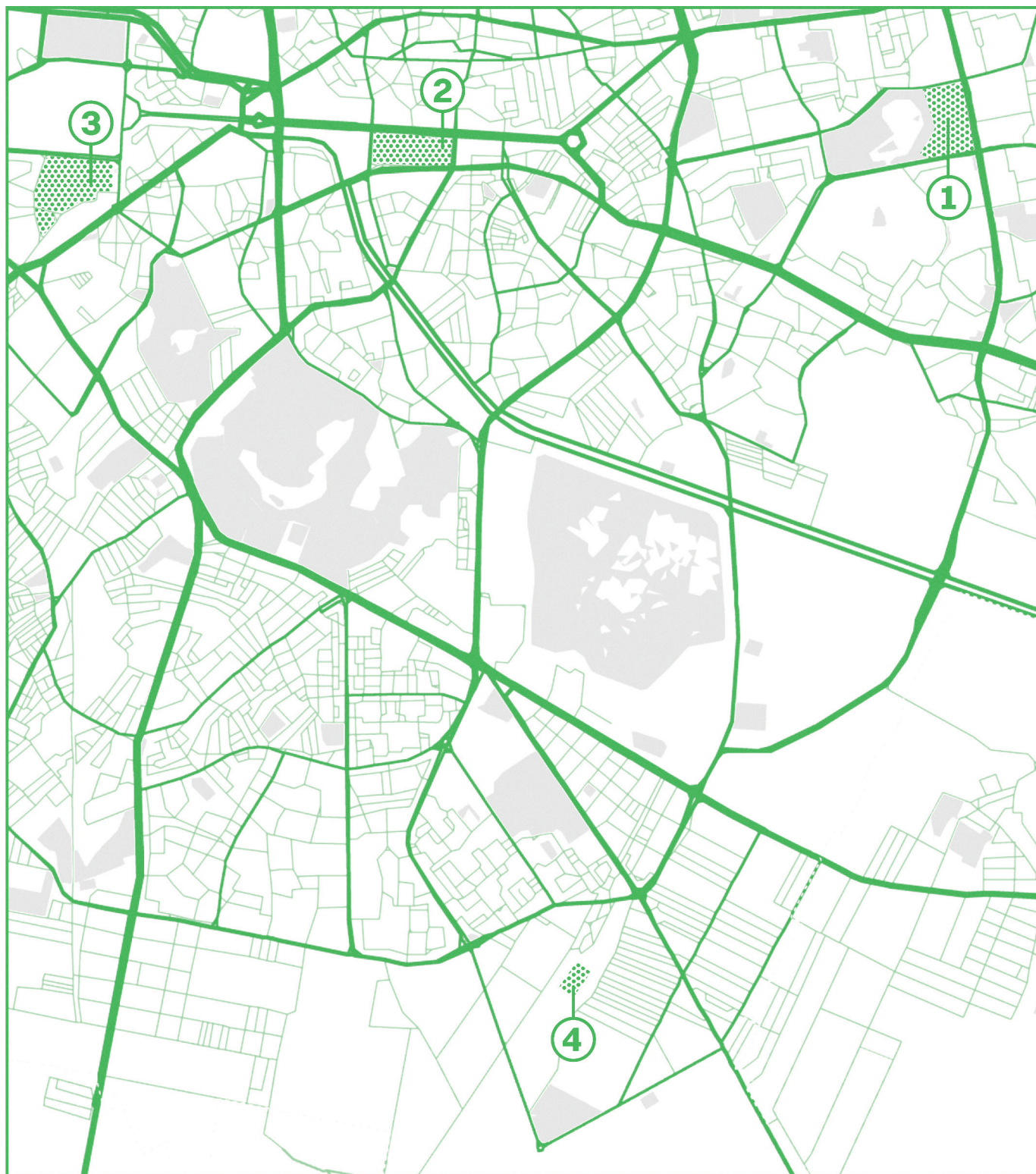
Rezidenten

IN

e

o

SITU

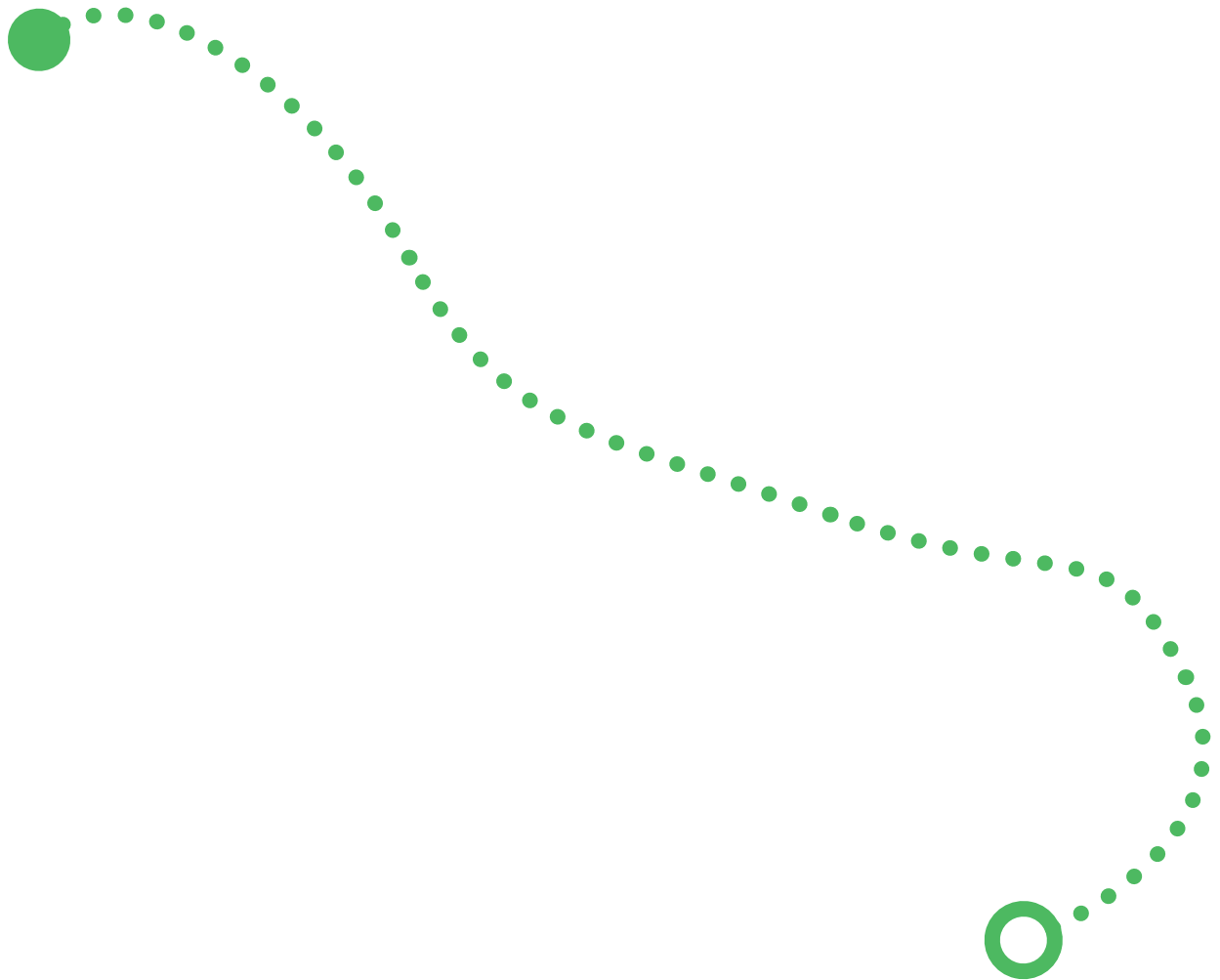
① Parcul IOR

② Esplanada de lângă Biblioteca Națională

③ Maidanul Academiei

④ Teren neamenajat,
aproape de drumul binelui, nr. 29, sectorul 4

Harta intervențiilor **IN-SITU**

Ana Maria Barbu

Gazeta speciilor

Raluca Paraschiv & Marina Oprea

Un tur ghidat al posibilităților

Cosmina Moroșan și Anticorp Solar

Aici și arici (de-a v-ați ascunselea)

Octav Avramescu & Noel Schmidlin

Invitație la operă

Teodora Rotaru și Anca Olteanu

Ateliere de cartografiere

Tatiana Fiodorova-Lefter

Ce pot povesti pietrele?

Alina Ion

Troc lângă bloc

Kira Valentina

Biroul de umbră „Cu un ac poți să faci la loc un parc?”

Andreea David și
Tatiana Fiodorova-Lefter

*Hai să ascultăm despre
ce vorbesc fazanii*

Mersul pe jos devine uneori refuz, alteori revendicare sau reimaginare a lumii; orașul își spune poveștile în funcție de ritmul pașilor, iar înțelegerea capătă forme diferite atunci când mergem împreună, nu singuri. Mersul poate fi deopotrivă necesitate și gest de dizidență, drum către o țintă sau respingere a ordinii existente. Traversarea peisajului transformă percepțiile și conștiința, dezvăluind bariere și imposibilități dar și deschizând posibilități neașteptate.

Dorințele – gestul imaginar comun —————> originea posibilităților

Primul pas al proiectului a fost unul participativ și a început cu un gest simplu: o invitație trimisă locuitorilor din cartierul Titan de a visa împreună. Am apelat la membrii unui grup online de social media al locuitorilor din cartier, la activiștii din grupul „aici a fost o pădure. aici ar putea fi o pădure” și la membrii proiectului nostru și i-am invitat să completeze un formular cu răspunsuri la întrebarea: „Ce v-ați dori să existe pe terenul retrocedat din parcul IOR, dacă ar putea fi orice?”.

Participanții au fost invitați să gândească nu doar pentru ei, ci și pentru ceilalți locuitori ai locului – plantele, păsările, insectele și animalele mici care continuă să populeze spațiul.

Răspunsurile au alcătuit o hartă de dorințe și viziuni personale - un amestec de fantezie, memorie și nevoie comunitară. Din ele s-au conturat direcțiile simbolice ale proiectului: un teritoriu comun al posibilului, născut din vocile locuitorilor. Într-un parc rămas suspendat între trecut și viitor – un teren retrocedat, aparent gol și nelămurit – am căutat nu soluții administrative, ci dorințe. Prin răspunsurile date, oamenii și-au proiectat visurile asupra acestui spațiu eliberat de constrângeri, ca pe o foaie albă a orașului. Unii și-au dorit o rezervație naturală, alții un loc pentru joacă, artă sau liniște, iar unii și-au imaginat lumi întregi în care animalele și plantele trăiesc în echilibru cu oamenii. A fost un exercițiu de imaginație colectivă, o cartografiere a dorințelor, un început de viitor. Această colecție de visuri a devenit originea posibilităților, punctul de pornire al derivelor artistice și al întregului proiect, un gest comun de imaginație care a reactivat legătura dintre oameni, natură și loc.

Deriva prin IOR – procesul de descoperire —————> harta posibilităților

Am început prin a aduna urmele locului: bucăți de metal ruginite, fragmente de piatră, bucăți de lemn, textile uitate, bucăți dintr-un trecut suspendat. Fiecare obiect are potențialul să poarte o poveste, un sunet, o atingere – și din ele am născut obiecte tactile, obiecte relaționale, lucruri care nu doar se privesc, ci se țin în mână, se simt, se duc mai departe.

Cu aceste relicve transformate în punți sensibile, ne-am întâlnit cu colegii artiști rezidenți In Situ. Le-am împărțit și i-am rugat pe fiecare să aleagă unul. Acest gest simplu – alegerea unui obiect – a devenit începutul derivelor.

Apoi am pornit prin parc, fiecare urmând direcția spre care îl chema obiectul. Nu existau reguli, doar o disponibilitate de a fi condus de intuiție, de atmosferă, de sunete și mirosuri, de micile vibrații ale locului. A fost o derivă situaționistă, o mișcare liberă prin spațiu, însoțită de gândul că peisajul nu e doar fizic, ci și afectiv. Psihogeografia locului se desena odată cu pașii noștri – locurile nu erau găsite, ci trăite.

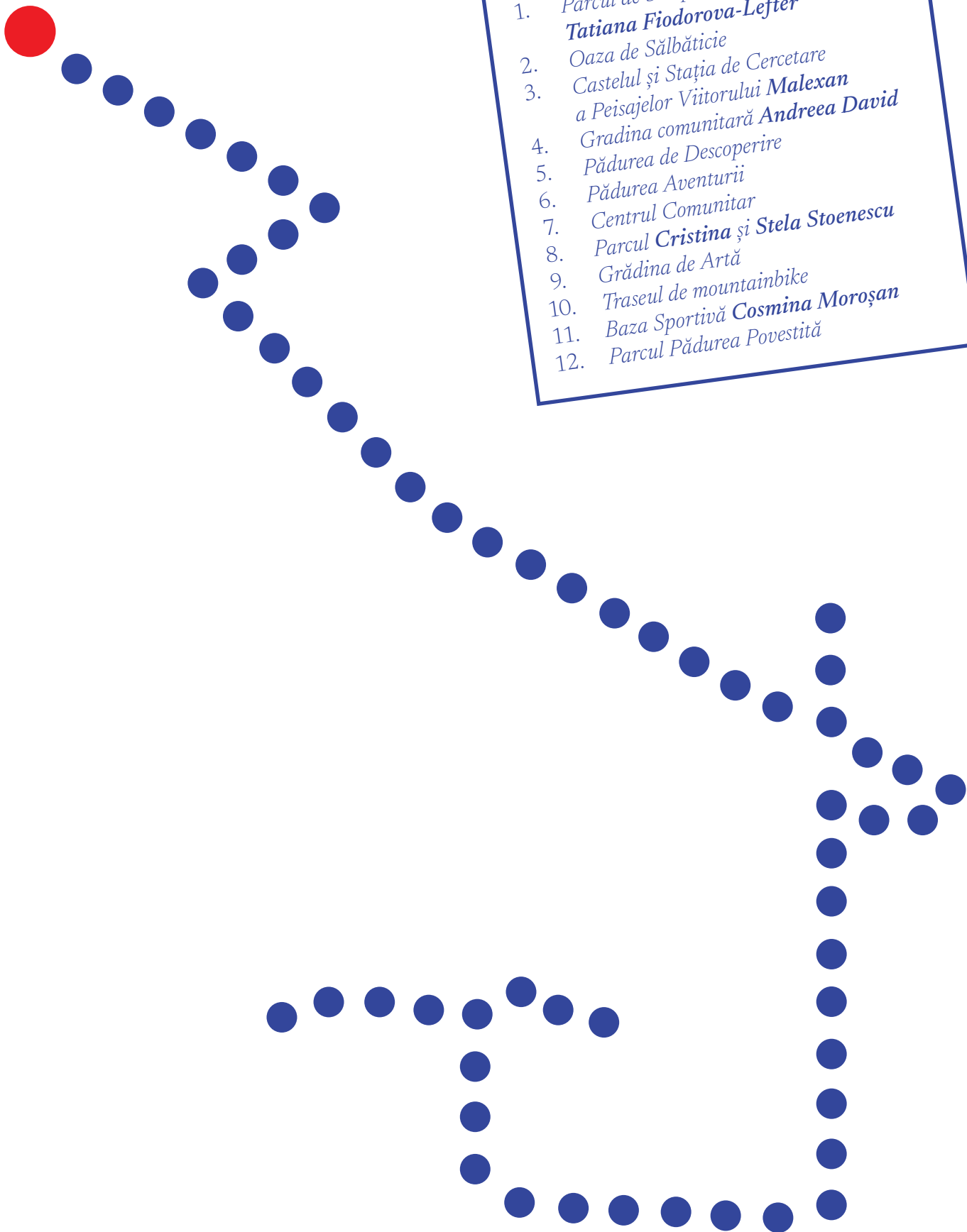
Fiecare artist s-a oprit acolo unde obiectul ales părea să-și găsească ecoul: o zonă liniștită de lângă un arbore căzut, o alee fără țintă, o zonă proaspăt incendiată. Așa s-au fixat pe hartă **punctele turului** – locuri imaginare, dar născute din realitatea resimțită a terenului.

Fiecare oprire a primit apoi numele celui care a descoperit-o, ca o formă de recunoaștere a întâlnirii dintre om și spațiu. Nu ca un act de posesie, ci ca un gest de dialog.

Așa s-a născut **Turul ghidat al posibilităților din IOR** – nu din plan sau din proiect, ci dintr-o serie de întâlniri sensibile între corp, memorie și teritoriu. O hartă a emoțiilor colective, o geografie imaginară a viitorului, desenată prin pași, priviri și înțelegeri.

Jurnal de tur - procesul de împărtășire —————> povestea acestor posibilități trăite împreună

Am pornit într-o după-amiază noroasă printr-un teritoriu imaginar, născut din dorințele locuitorilor din zona retrocedată a IOR-ului. Harta acestui tur al posibilităților a fost desenată alături de grupul de artiști din cadrul rezidențelor In Situ, printr-o acțiune de derivă inspirată de situaționiști – o rătăcire cu sens, prin care fiecare loc descoperit a primit numele celui care l-a inspirat.

© Imagine: Vlad Dragne

Primul pas ne-a purtat în *Parcul de Sculptură Tatiana Fiodorova-Lefter*, unde piatra și verdele s-au unit într-o conversație tăcută. Sculpturile readuse la lumină din trecutul artei românești au devenit repere vii printre frunze și rădăcini. Aici, istoria și natura respiră la unison, iar fiecare bancă devine loc de popas între o tăcere de piatră și o adiere de vânt.

Din liniștea parcului am trecut în *Oaza de Sălbăticie*, un teritoriu interzis pașilor omului, dar deschis privirii. Arborii bătrâni, iazul curat și viața micilor viețuitoare formau o lume care nu cere nimic, doar să fie privită cu răbdare. Acolo, sălbăticia nu e amenințare, ci echilibru.

Ne-am oprit apoi la *Castelul și Stația de Cercetare a Peisajelor Viitorului Malexan* cu zidurile crescute din pădure, locuite de veverițe și lumini de amurg și o mansardă unde cercetarea despre pădurile viitorului se împletea cu foșnetul real al frunzelor – o știință care ascultă natura, nu o controlează.

Mai departe, *Grădina Comunitară Andreea David* ne-a întâmpinat cu miros de mentă și sunete de răsese. O grădină care nu vinde, ci împarte, unde animalele se plimbă libere și oamenii învață din nou gestul simplu al cultivării și al împărțirii. La masa lungă din lemn, comunitatea se așază împreună, fără roluri și fără granițe.

În *Pădurea de Descoperire*, am învățat să privim altfel. Turnuri de lemn, căsuțe pentru păsări, hoteluri pentru albine, totul gândit pentru a observa fără a tulbura. Un laborator de tăcere și de respect, unde copiii învață că natura nu e doar un decor, ci un partener.

A urmat *Pădurea Aventurii*, plină de glasuri și energie. Tiroliene, trasee prin copaci, joacă și curaj - un loc unde libertatea are miros de scoarță și zgomot de pași pe frunze. Aventura devine aici o formă de apropiere de pădure, nu de cucerire.

Centrul Comunitar a fost următorul popas – o casă deschisă tuturor, în care interiorul și exteriorul se amestecă firesc. Între ateliere, grădini și recitalurile poetei Anastasia Palii, se simțea bucuria întâlnirii dintre oameni și arte, ca o respirație comună a cartierului.

În *Parcul Cristina și Stela Stoenescu*, oamenii și animalele împart același teritoriu. Câinii se joacă liberi, iar „atelierele de grijă” îi învață pe vizitatori cum să trăiască în armonie cu tot ce e viu. Parcul este aici o pădure urbană care și-a păstrat ritmul, un loc al libertății împărțite.

Apoi am ajuns în *Grădina de Artă*, o poiană unde sunetul și culoarea cresc la fel de liber ca plantele. Muzica, sculptura și cercetarea artistică se împletesc aici sub coordonarea artiștilor locali și a celor aflați în rezidență la Stația SCAI. Este un spațiu unde arta nu se expune, ci se trăiește.

Traseul ne-a purtat mai departe spre drumul de mountainbike, un șir de poteci prin pădure care se termină la cortul lui Vlad Anticorp Solar, unde spectacolele cu arici se desfășoară în liniște, sub semnul delicateții. Acolo, sportul și tandrețea se întâlnesc firesc.

În *Baza Sportivă Cosmina Moroșan*, poezia și mișcarea și-au dat mâna. Între terenuri, peluze și copaci, sportul s-a transformat într-o celebrare a vieții, o grădină a corpului în mișcare.

Turul s-a încheiat în *Parcul Pădurea Povestită*, locul memoriei. Acolo, printre nuci și platani, trăiesc amintirile celor care au iubit acest spațiu. Aleile duc nu spre distracție, ci spre liniște, iar o bancă ce poartă numele doamnei Rodica amintește că locurile se păstrează prin poveștile celor care le-au locuit.

Acesta a fost turul nostru al posibilităților, o hartă a dorințelor și a visurilor comune, trasată de artiști și locuitori, printr-un parc imaginar care vorbește despre cum ar putea fi lumea atunci când omul și natura nu se exclud, ci se ascultă.

Raluca Mihaela Paraschiv este artistă, cercetătoare și lector la UNARTE București. Practica sa se desfășoară la intersecția dintre artă contemporană, arhivă, natură și locuire, cu un accent pe relația dintre artă, spațiul public și medii tehnologice. În proiectele sale explorează modul în care arta poate funcționa ca mediator între comunitate, educație și memoria comună, articulând instrumente vizuale și critice pentru a înțelege transformările orașului și ale societății.

Marina Oprea este artistă și editoare, cu o practică ce îmbină performance-ul, instalația, video-ul și intervențiile în spațiul public. Conceptul central al cercetării sale, self-archaeology, investighează urmele materiale și simbolice ale trecutului și felul în care acestea modelează prezentul și viitorul. Lucrările sale combină materiale naturale cu obiecte ready-made, generând scenarii speculative și structuri performative ce pun în tensiune relația dintre identitate, memorie și mediu.

#activism e tipul de dinamică care ar fi putut vorbi despre relația noastră cu locul; dar oare am reușit să ne regăsim în acest loc?

Octav Avramescu & Noel Schmidlin

Cronica unui non-loc

Am aplicat cu un proiect de rezidență așa, din capul locului, înainte să cercetăm ce era acolo înainte, crezând că locul e ca hârtia, suportă orice. Ne-am imaginat un loc abandonat și n-a fost alb pe hartă, un maidan, program de proiect. Unitatea de acțiune, loc și timp pentru rezidența noastră de protest împotriva abandonului a devenit până la urmă context pentru acțiuni, locuri și alt timp, înainte de al nostru.

În paralel, circulă (oare?) o modă de a citi evenimente geopolitice recente ca un fel de „repetare” din spectrul derivei anilor '30. Am regăsit *in situ* speranța și eșecul experimentului modernist.

Distanțarea (de loc) nu s-a produs (deloc) când am încercat să-l „epuizăm”, i.e. atunci când ne-am întrebat cum era banalul, cotidianul, infra-ordinarul, zgomotul de fond din acest spațiu: căutând unde e realitatea imediată, viața, condiționarea, metoda Georges Perec din *Infra-ordinaire*. După o primă partidă de *flânerie*, de colonizare parțială, rezidență, într-o săptămână caldă de august am deturnat locul cu o primă „intervenție” de test, la care am invitat pe ceilalți participanți din proiectul mare de rezidențe. Retrospectiv, acest tip de interogare a zonei ca și cum ar fi fost o instalație artistică de performat a expirat rapid, chiar dacă ne-a dat multe idei de acțiuni posibile.

20

Restul perioadei în care am gândit locul, august-octombrie, a produs o integrare de *drift*, sub forma generală a unei impresii că locul e bântuit de ceva ce nu puteam masca. La ecuații, integrala e aria de sub graphic. La cercetare, e zona de „sub” planurile noastre, ascunsă inclusiv prin ce ne propuneam: a prins o stranie viață prin simpla lectură a unor romane și reportaje scrise prin anii '30+ exact despre cei ce locuiau străzile dărămate acolo. Coincidență: la sfârșit de august 2025, Sector 3 a anunțat semnarea unor acte ca să facă un parc aici, cumva. Nu sunt alte detalii, deocamdată. *Marginalia*: pentru noi, terenurile antiderapante, nocturne și sportive amenajate tot de primărie de câțiva ani într-un colț al acestui maidan socialist de beton nu dau senzația că aici s-a prescis viitorul; terenul rămâne mare și mut după toți anii de ștergere, de interzicere a oricărei utilități: 1989-2025. Doar natura poate face o resetare cu de la sine putere, iar aici solul nu e decât o fundație aridă (cu teren de tenis). Unde solul e sol, natura poate face și să uiți că ești într-un parc.

Cronica e un gen de adnotare despre vremuri și fapte, făcută adesea de către juriști medievali cu un hobby pentru scris; tot de atunci e și etimologia lui „a-ban-donner” – circa „a inter-zice”. În cronica abandonului acestui loc noi scriem că până la urmă am (re)găsit epicul în media(s) res. Am crezut că suntem liberi de orice început, dar puterea noastră e indirectă. Putem adăuga asta acum. Supramoderni, *we will not search in ourselves for what for so long we've been pillaging from others*, de la modernism fauvist, futurist, cubist, expresionist, dada, suprarealist, combătut realist-socialist – și înapoi. Toate sunt aici. Domesticit-sălbăticit-redomesticit-resălbăticit, participativ. Dar asta e prea înainte. Mai întâi, „descălecatul”.

Locului i se mai zice și Esplanada: de la ex-planare, a face plan – plan deci pe ce am găsit, pe o fundație delapidată, beton dez-armat și aparent pacificat în '89. La început ne-am decis repede: nu e prea târziu să „luăm în primire” moștenirea acum indiferentă. Locul a fost un șantier și ar fi trebuit să fie Centrul Cultural Cântarea României, cu 7 săli de spectacol; arhitectul se chema Romeo Belea, etc. În culisele discuției revine și faptul că nici până acum Bucureștii nu au o adevărată sală mare de concert (gen, pentru Festivalul Enescu). Mai multe surse, inclusiv o capsulă a timpului*, numesc locul și altfel, Opera. Ar fi fost și Operă și sediu la toată suflarea artei și tehnologiei de hobby multilateral dezvoltat a României&partidului&conducătorului. Acum e chiar opusul operei-de-artă-totală (*Gesamtkunstwerk*), cât și al operei deschise/*aperta*.

După, când ne-am întors pentru intervenția finală autoproasă a rezidenței, într-o săptămână de octombrie, am căutat pe internet tot ce înseamnă abandonarea. N-am mai căutat în noi relația cu locul. A devenit un loc cu perspective în ideologii; când faci un pas/click înapoi ca să vezi mai bine, te așează contextul. Ca în anii '30, când pentru unele ideologii avangarda era moartea și experimentul

dialectic era centrifugat de centru, puterea era pe levier, dislocarea pe vârf. Accelerationism inversat, *drift* negativ, *backmasking* în difuzoare; dar ăștia suntem noi. De sub fundația cu țepi ieșeau intenții, credințe, acțiuni, experiențe păstrate în scris, în imagini, stumps pe net, hermeneutica operei ascunse.

Tot înainte... pe internet: ne-am așezat cercetând, am con-fondat, imediat, fără realitatea de a mai fi nevoie să fim pe teren; am descălecat motivele, am așezat locul, am confundat spațiul cu timpul, imaginarul cu imaginația de gen. Dar acum suntem libretiști și compozitori la Opera. *We were looking for a way to create an artistic product with the found object, history and material that refers to the genre of opera that was planned to be there.* Dar mai ales cu incredibila instabilitate a potențialului rezidenței într-un loc pe care credeai că îl cunoști.

Deci, în primă rezidență am constatat că locul deja era deschis; noi am făcut inventarul.

Am constatat că lipsește acordarea pentru organ – de fapt, un fel de partidă de percuție, cu bucăți de beton pe mustățile de fier armat ale fundației.

De jur împrejur avem natura – gradene.

Aveam nevoie de o muzică non-evolutivă, o instalație de sunet blocată în participativ + o altă instalație de sunet cu interpreți roboți, doar un braț cu motor, ca să ne depășim limitările.

De altfel, niciun agent de ordine nu a dat năvală peste repetiții, peste șnur la spectacol, a fost devălmașie artistică. Muzica ansamblului de idei din spațiul comun cu microfoane de contact, lemn de rezonanță, percuție, midi pentru LED-uri ca să facem percuție în sistem karaoke colectiv. Răspuns la impuls fără reflecție, în spațiu deschis, fără ecou.

Pentru libret, am intrat în rezonanță cu *copy-paste*. Am căutat în hăurile net-ului și asta a fost cel mai “durabil”, așa am început să cunoaștem spectral. Mai mult decât maidanul, groapa e arhetipul al romanului de mahala bucureștean, cu umbră, decădere, etc. Libretul gropii cu fundație fiind deja scris, am selectat pasaje, arcuri narative peste timp.

Octav Avramescu
proiecție *in situ*

parte din intervenția
„Invitație la operă”

Esplanadă,
2025.

© Imagine: Vlad Dragne

Am tot lărgit câmpul posibilităților dând *save*, însă nu am mai întrebat cartierul, aflam deja prea mult despre ce există sub fundație.

Am trasat deci virtual, am format numere de telefon din 1947 și 1965, găsite pe net prin anuare de telefon ale nimănui, ale arhivei.

Pentru că înainte de hartă era teritoriul. Locul geometric al ideilor despre loc se demonstra singur, prin riguroase operațiuni care mâncau timp și energie, ardeam astfel etape care nu mai există decât ca arhive. Timpul operei noastre l-am muncit în format .pdf, .png, portable anything, cu nostalgie și am citit copios, depresiv, am recitat pentru emoții colective, ca pentru o premieră.

Apoi am performat prin a imprima un portret al scriitorului fruntaș al cartierului în anii '30+. L-am făcut sul. Am purtat astfel recunoștința lui Isac Peltz, cel cu o literatură mare, nebună, caducă (necanonică), aproape exclusiv despre un cartier evreiesc (în bună parte sub fundația Centrului Cultural Cântarea României), cel cu un panopticon de personaje periferice și o dioramă de mahalale care nu mai sunt. Îi plăceau cuvintele astea, panopticon, dioramă, mahala... ca și personajele, ce par tot timpul aceleași, acasă doar în cartierul lor și al scriitorului.

Pe sul am mai imprimat, în oglindă, schița unui portret al său și un reportaj scris de el, despre (vânzători) "ambulanți", față în față. Reportajul s-ar putea zice că face aluzie la tipologia evreului rătăcitor (prin timp și spațiu), de fapt descrie vânzători ambulanți și lumpen; Pelz zice că și el a făcut asta. De altfel, știm cam tot ce ar fi putut face el din însăși romanele sale. Deci reportajul e o *ars poetica* din '34, când deja dăduse tot ce era mai bun, urmând în încă alte multe romane să se repete virtuos. De altfel, se pare că mai toate romanele sale publicate încep cu chipul său, desenat de Tia Peltz, care e fiica sa. L-am răpit astfel codexului și redat scrolului, a devenit „capul locului”, noi doar am transformat recunoștința în mască și un fel de patrafir-amuletă de ocazie.

Peste cartierul demolat în 1987 apare în 1990 bulevardul Octavian Goga, prim-ministrul fascist cu legi rasiale din 1937. Răzbuarea, cui?

Aveam și alte acte. Am vrut să facem o operă.

Am devenit epilog.

22

arhiva@

*Notă de subsol: În cadrul unei solemnități desfășurate la sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au semnat pergamentul pus la *temelia* (iar cuvântul s-a îndoit de greutatea pe care o porta; sublinierea e a mea, restul textului de aici e din presa vremii) viitorului complex cultural, care, prin proporțiile sale, va fi cel mai impunător ansamblu arhitectonic de acest profil din țara noastră.

Noel Schmidlin
instalație sonoră participativă

parte din intervenția
in situ „Invitație la operă”

Esplanadă,
2025.

© Imagine: Vlad Dragne

23

Octav Avramescu a studiat literatură, istorie și producție audio-video. A fost voluntar la *Vancouver International Jazz Festival* și a co-fondat Asociația Jumătatea Plină, dedicată muzicii contemporane, improvizației abstracte, artei radiofonice, poeziei sonore, field recording, instalațiilor sonore, prin serii precum *Sâmbăta Sonoră*, *Semi Silent*, *Săptămâna sunetului*, *Studii de Sunet* și *Unearthing the Music/Redescoperind Muzica* (imaginară). Alte experiențe includ operarea unei librării și edituri de benzi desenate, conceperea de fanzine (premiul de carte de artă la „Gala Industriei de Carte” și la „Cele mai frumoase cărți” în 2015 și 2018), coordonare și participare cu PFA Orchestra și ansamblul Hyperion Internațional, articole pentru revista Arta (coordonator al #18 / 2016 despre Sound Art) și alte publicații, curator & dosare de finanțare.

Noel Schmidlin e compozitor, violinist și *sound artist* stabilit la Berna, Elveția. A studiat compoziția cu Wanja Aloe și Christian Henking și pedagogia muzicală la Universitatea de Arte din Berna (HKB). De asemenea, el a studiat cu Simon Steen-Andersen, Juliana Hodkinson și Niels Rønsholdt la Academia Regală de Muzică din Aarhus, Danemarca.

Lucrările sale abordează percepția noastră culturală a muzicii și sistemele de valori pe care le construim pentru a o evalua. Compozițiile sale caută să dezvăluie ceea ce ascultătorul identifică ca (ne)fiind muzică. La granița dintre așa numita „muzică” și „non-muzică”, artistul își caută propria frumusețe sonoră. Noel compune atât pentru instrumente tradiționale, cât și pentru obiecte, motoare, mișcări, inclusiv cu înregistrări de sunet. Pe lângă compoziție muzicală, Noel cântă la vioară în mai multe ansambluri specializate în improvizație liberă, muzică folk sau muzică clasică și contemporană. De asemenea, el dirijează orchestra incluzivă TABULA MUSICA ORCHESTRA și contribuie împreună cu asociația Tönstör la proiecte educaționale în domeniul muzicii experimentale.

A campa, a gândi

(un elogiu parcului retrocedat ilegal IOR)
împotriva disperării și amneziei cinice

A îmbrobodi ființele cu grijă și viitor presupune a inventa un habitus, un obicei atent de revitalizare. Obiceiul implică colaborarea dintre *cunoscutul* de-zi-cu-zi și *ineditul* irigând simpatic devenirile ființelor uman / non-umane (*a descoperi viul prin joc*, citând din Ernst Zürcher, inginer forestier și gânditor). Se ivește apoi un timp fără scop precis, acesta suprapunând statornicia câmpului sub lună pe mișcarea aerului tremurat, poate în cea mai adâncă oră a nopții. Obiceiuri cât niște chemări ne-am creat și noi vara asta, însoțind soarta disputată a parcului ilegal retrocedat IOR.

[Pentru că arborele e în sine o ființă comunitar-estetică, dincolo de funcția sa de stocare a carbonului din atmosferă și a poluanților. Și, totuși, știm încă destul de puțin despre arbori, ne avertizează Francis Hallé, botanist și biolog. Poate că cel mai asertiv lucru pentru planetă, adaugă el, ar fi să descoperim numele tuturor copacilor, în detrimentul scurtcircuitării climatice prin plantarea în nord a arborilor recoltați în sud, de exemplu. Aparent immobili, arborii comunică prin încrederea oferită vântului, florile lor devenind mesaje către ceilalți. Parfumul moleculelor volatile emanate pot fi avertismente de pericol pentru ei sau vecinii de lângă. Frumusețea copacilor, a celor 24 de modele arhitectonice pentru aproximativ 100000 de specii de arbori în lume, îngroașă impozanța vechimii de 350 de milioane de ani a pădurilor. Organizarea aceasta naturală a supraviețuit în ciuda schimbărilor climatice tocmai datorită variabilității genetice ale arborilor și plantelor, aflăm de la Hallé. Botanistul-gânditor insistă pe faptul că eliminarea copacilor bătrâni și plantarea de arbori în defavoarea semănării lor sunt pure înșelătorii nocive.

<<În parcul IOR au fost incendiați, otrăviți și tăiați peste 1500 de arbori!>>

~::~~~*~*

Încerc traiectorii, trasee cărări semi-forțat, uimindu-mă, dincolo de toate, de pădurea sălbatică-gene-roasă: parcul IOR. Se tot spune că vegetația a cam dispărut, dar asta e *cea mai adâncă iluzie*. Umbre aplecate peste frunzulițe proaspete, mărgele de verde pe alei largi ne fac pașii să se turbure în loop. Așa dibuim geometrii conectate și reușim o prietenie cu locul. Întrezărim (dez)ordinea bună, soră cu o confuzie plăcută: lăstari de nuci, drajoni de meri, mini-platani, buruieni late, puiiți de floricele stelare care comunică, da, comunică. Mișcă orașul! Hotărârea noastră era ca modul de așezare pe tarlăua imensă (12ha), ultra rănită să aibă cât mai puțin din ceva invaziv și distrugător. E prea obișnuit pământul cu bruscare prin care în ultimii ani: s-a incendiat / tăiat / ras, s-a vorbit greu / ieftin, apoi s-au ridicat și au dominat urmele aerului păcios, ieșit din miezul infect al faptelor și comportamentelor aferente. Aerul acela trist, vecin cu demența socială a îngroșat o apatie civică mai bolnavă decât cel mai otrăvit copăcel. S-a vrut aproape definitiv ecocidul, s-a “negociat” pentru încă o distrugere, s-a ficționalizat în economia post-adevărului. O rușine.

Reia traseul (secretul vieții o fi repetiția cu sens afectuos?), îmbârligând furia cu plutirea umorului sau în termenii filosoafei Barbara Cassin: îmbinăm furia cu râsul în numele permeabilității etice. Lucrăm acea poezie marginalizând doar ura pe gol. Am refăcut drumuri fragile, scanând marginile parcului demn. *Insulă neagră* (un dreptunghi mare, ars în partea dinspre stația de autobuz de pe bulevardul Nicolae Grigorescu) înduioșă, dar și întărea răvna, chiar dacă pe dinăuntru jeleam. Se trezea *furia inocentă*, în termenii poetului naturii încălcite – Arthur Rimbaud (“În crâng zărești o pasăre, cântecul ei te oprește pe loc; te face să roșești”). Și desenele vegetației pe un buștean frânt continuau în corp, iar mișcarea aducea prin reluare o altă alianță.

—> În aceste plimbări, am visat și am făcut datorită parcului niște obiecte-oma giu, lucrările modulare pe care le-am numit *Vederi Active*. S-au creat peisaje înscrise pe coli colorate de la librăria din apropiere, aceste noi insule de vitalitate devenind asamblaje atașate devenirii teritoriului furat. Ele se alcătuiau răbdător din mici entități găsite, care trezeau *ineditul* în plimbările-rătăcire: ciucurii uscați, galbeni sau movii ai plantelor complicate, urme de negru-tăciune ale lemnuțului ars cu forma bizară de os, semne de mister și joc în bureți bizari sau jetoane aproape invizibile.

& câte străji multe și moi la: intrarea dinspre Potcoava (ață de cocean?) sau pe trunchiul de lângă biserica de lemn (fire de scârț ierbos), lângă turnul de gunoi - care dă în aleea parcului oficial, spre miezul teritoriului neglijat și persecutat, între posibilele viitoare drumeaguri! Am fost și eu santinelă pentru ce ar mai putea fi, pândeam practic viața ca un viu-mort. (Furăm din simțirea acestui loc încercat de fiecare dată când îl parcurgem / amușinăm în mers, cu inima. Nu devenim oameni decât la pas, refăcând cărările-reșea de altădată, *potecile* spre *tranziția interioară* în termenii

lui Ernst Zürcher). Îmi dau seama că santinela e, de fapt, fix parcul, dar el se apără cu viteza și non metodele unui înger, prin mesaje transmise la limită cu invizibilul, cum ar spune filosoful Michel Serres. *Îngerul* mediază mesajele-în-trecere, eclipsează, provoacă introspecție, semne de întrebare grave adresate lumii într-un mod aproape pasiv, insinuant. E politic, la limită cu colapsarea. Dacă apare eșecul, acesta nu-i aparține, eșecul e unul social. Parcul – acest aproape *sinucis* al societății. Și Artaud a dibuit cuvintele bune.

25

—→ Perspectiva *normopată*,

conform etnopsihiatriei și filosoafei Françoise Sironi, e vecină cu o pace perversă, cultivând în ruminăție războaie. Oameni și obiecte se adâncesc speriat în segregări ireversibile de tip natură / cultură. Preschimbarea *normopatiei* depinde totuși, după filosoafa și omul de știință Isabelle Stengers – folosindu-se de o expresie a lui Leibniz, de *respectarea sentimentelor înrădăcinate* – într-un mod foarte specific însă. Dacă desfacerea reală a unei probleme atrage după sine eliberarea flancurilor create de *sentimente înrădăcinate*, termenii problematizării nu trebuie să presupună agresarea explicit-polemică a poziției *normopate* implicate de acestea. Să schimbăm contextul luptelor, să permutăm ceva în rolul fiecăruia, în numele unui cadru străin războiului total. Să negociem un *habitus* nou, în afara morbului de civilizare fictivă, arondată celui mai periculos capitalism.

...și-am povestit zilnic, instalând cortul pe unghiul de verdeață ce împungea simultan două alei frecventate des de oameni. La Piatra-Plată (cum am botezat statuia din atelierul de creație *Arc peste timp*/ anii 2000), dăruiam mini-cartonete cetățenilor: un fel de obiecte de mediere și alunecare mai firească în dialog. Cartonetele-desene (un fel de obiecte de tranziție winnicottiene) cu *arici*, presărate de concepte din noul materialism, dirijau subtil spre miza activării ecologice cât mai persuasive. Căutam să spargem defetismul, apatia, pesimismul > mângâiate de unii dintre oamenii de cartier ca bunuri de preț. Dacă facem parte dintr-o *co-evoluție globală*, fiecare fiindu-i util celuilalt, într-o manieră sau în alta, hai să ne gândim un pic: ce tip de societate preferăm pentru ca noi să ne transformăm în organele ei vitale? - întrebare esențială a lui Zürcher. Decât să furăm sau să omorâm pădurea (<<În parcul IOR au fost incendiați, otrăviți și tăiați peste 1500 de arbori. Există replici ale acestui tip de comportament în toată țara.>>), de ce nu învățăm din logica existenței ei: acolo asocierile nu se fac la nimereală, ci prin afinități complexe între specii, totul funcționând prin schimb. De la Zürcher mai transmitem că în pădure legea celui mai puternic nu e absolută, e doar una dintre legi. În comunități mixte precum pădurea *parteneriatul este cel care începe, de fapt, să contureze organizarea și care ne permite să facem mult mai mult decât atunci când rămânem fixați în același gen*. Antropoloaga Adrienne Zihlman nu excludea, de asemenea, teoria omului-vânător belicos, însă propunea totodată și alte moduri posibile de narativizare necompetitivă, cooperantă, deschisă spre fabulația-împreună, rezistentă la disperare.

Pădurea, acest multi-strat de plante, animale, răulețe și pești, dirijată de arborii cu gen hibrid...Reînțelegând respectul față de *sentimentele înrădăcinate* ale oamenilor prin Isabelle Stengers, se iscă pseudo-confruntări blânde între noi și cetățenii interceptați. Încercăm să întoarcem pe dos imperatiivele pasivității. Sunt *încercări de iubire*. Ne facem adolescenții amici-artiști-cercetători, ajustăm opiniile tari ale locuitorilor despre starea jalnică a locului, facem un pact telepatic optimist cu o doamnă psiholoagă validându-ne onest și cald demersul.

→ acolo, la Piatra Plată --- unde instalăm cortul dimineața și seara și, mai apoi, campăm trei nopți - în acest culcuș deschis-concret catalizând, poate, un act care, replicat de către mult mai mulți oameni, ar fi putut/ poate salva situația. Pleptăm clandestin pentru gestul de ocupare pașnică și de revoltă constantă. Cortul ca acoperământ intermediar în augustul fierbinte devine punct de întâlnire și deturnare. Comunicăm dinspre linia optimismului pragmatic-estetic cu locuitorii, poate prea obosiți sau disociați să mai vadă rezolvări. În același timp, nu doar macro-soluțiile imediate ar opri distrugerii, ci și forțarea perspectivelor mai plurale asupra parcului ← Respectă și miră-te de autonomia conectivă a plantei, arborelui, pământului.

*~~~~~••• Noapțile de campare:

1. Suntem în plină vegetație, vântul densifică infra muzica, gândul demistifică ideea de bucurie, căci acum e prea concretă ca s-o asociez cu alte lumi. Simt și eu adevărul lui Francis Hallé, conform căruia frumusețea naturii pare obiectivă și ireversibilă. Arborii oricum ne vor supraviețui, de ce să nu fim de treabă alături de ei? Medităm în în-tinericul spart de felinarele străzilor din depărtare. De pe teritoriul retrocedat ilegal, orașul apare ca margine relațională. Totul vine și ca-n altă paradigmă de timp, când sufletul lumii (*anima*) devenea plasa în care această lume se culcușea prin transformare. Avem senzația că parcul în sine, așa zdrențuit-incert, ține în mâini tot cartierul, iar cartierul responsiv trimite unde simpatice înapoi. Dintr-o perspectivă ecologică, aproape că așa e. Fără cele 4, 5, 6 grade Celsius scăzute în parc, mai ales pe timpul verii ultrasufocante - probabil că trotuarele s-ar lichefia, ne-am topi extenuați, supți de o distopie amară. Oare imaginea asta ar putea stopa demersul imobiliar hulpav/ același consumerism bălos?
2. Intrăm și ieșim din cort la 10, 11 seara, simțim cum corpurile (mintea?) se dilată, accelerând tandrețe. Avem o pădure în oraș, înfiorată de gușteri și greieri. Avem o pădure în oraș, repetă(m). După cercetătorul Gerard Polack, există o a patra stare a apei, prezentă în pereții trunchiului de arbori: starea de vâscozitate, plasată undeva între cea lichidă și solidă. E apa derivei, cu o altfel de compoziție chimică: o apă cu ph crescut, capabilă să acumuleze căldură și energie în moduri foarte eficiente. Această apă încărcată electric circulă structurat în interiorul arborelui, transformându-l "într-o antenă receptoare" (Ernst Zürcher). Arborii devin radiouri murmurând, protejându-se insinuant... A atinge arborii, a te imersa în pădure, deci, are un efect de concretețe profundă. În IOR-ul fals retrocedat, copacii își trimit ecurile de prezență chiar și așa: doborâți. Lanterna pâlpâie în tavanul căsuței-noastre cort. Orașul e cuprins de parcul-pădure, sunt sigură că ne mințim dacă spunem că *nu se mai poate face nimic* pentru natura asta. Lipsește doar s-o lăsați în pace ("Natura lăsată de capul ei este o natură care se reîmpădurește spontan.", după Ernst Zürcher). Totul trăiește, e demn și așteaptă explorarea la pas. Chiar și noaptea, din somn, în mijlocul teritoriului de aici, cum am ales noi să o facem.
3. Ziua ne încărcase: discuții echivoce, tensiune în relație cu diferite (semi)autorități mai mult sau mai puțin în conexiune legală cu locul. Dialoguri sălcii, *sentimente înrădăcinate* cu duiumul, indiferent de statut și de meserie, *sentimente dogite* peste care am trântit totuși "legea" lui Stengers.
<<<Negociază algoritmul din altă poziție:: mulează empatia și mila față de loc, scobind mai degrabă în spațiul de colaborare cu interlocutorul tău (polițiști, falși proprietari sau chiriași, cetățeni defecți etc.). Scoatem cartoneta, glumele, cadrul de joc. Drămuim *gândirea-împreună*.>>>
Revenirea spre seară, în ideea campării, a fost tatonantă, ezitantă. Să ne mai asumăm dormitul, chiar și-așa pândiți de pericol multiplu? Bodogăneam la Piatra Plată, în fața cortului, în boarea verii încă pregnantă. Aproape că decisesem resemnați retragerea -- când un foșnet fragil-prelung ne-a sedus atenția. Am aprins lanternele, ne-am învârtit și l-am văzut: un pui de arici manevrând iarba nocturnă. I-am urmat târâitul tandru. El ne-a convins să-l însoțim, să rămânem în cort, fără frici adânci, cu speranță activă în intențiile pentru parc...până dimineață și dincolo de ea..

Natura parcului și natura urbană sub lună fac pacea activă.

[Luna...cea nedreptătită: asociată abuziv, de-a lungul liniei de istorie patriarhal-machiste a științei, cu femininul/ elementul pasiv, care nu are putere de afectare a spațiului, forță pe care doar soarele ar deține-o. Efectul lunii asupra arborilor este unul indiscutabil însă, pulsațiilor lor de creștere sincronizând marea lunii. Grâul, de asemenea, crește datorită lunii, însă știința nu prea a vorbit de lucrurile astea, ne avertizează Zürcher.]

Luna din IOR-ul (retrocedat ilegal) completează în comoara de plante → vegetația, *această suprafață vastă supraterană și subterană, susținută de o infrastructură liniară foarte mare* (Hallé). Parcul emană mobilitate și dispersie, iar noaptea, în secret, el topește vuietul mașinilor într-un sunet de mare. Dacă rămâneți peste noapte acolo, veți descoperi și voi asta, alături de alte secrete (deschise, *ecosofice*).

ANEXĂ ECOSOFICĂ/ semi-instrument pentru prezent și viitor: ELEMENTE DE PROTEST PRAGMATIC-ESTETIC

1. DINSPRE AFECT
  - răbdare fluidă/ agitație amuzantă în negocieri, cu cercetarea urmelor de spațiu comun ca puncte de pornire spre fiecare dintre cei care asumă discursurile *normei*;
  - șvung terapeutic cu atenție geo-politică particularizantă / entuziasm lucid - a nu uita că fiecare entitate exprimă ceva singular → a încerca agățarea de specificitatea aceasta tocmai pentru a nu cădea în universalisme unificatoare, fără efect real din punct de vedere social;
  - reținem că parcul merită o viață chiar și dincolo de nevoile noastre; a fi recunoaște constant statutul de ființă relațională, însă și cea de actor autonom în *democrația obiectelor uman/ non-umane* (după filosoful Bruno Latour).
2. DINSPRE ZONA OBIECTELOR CONCRETE
  - corturi/ pături
  - cartonașe autonom-mediatoare
  - obiecte de joc → pentru a iniția mai firesc dialogul cu cei care te percep inițial ca pe un străin.
3. DINSPRE PEDAGOGIE EXPERIMENTALĂ
  - o practică performativă imediată pentru cetățenii dispuși să interiorizeze mai atent suprafața și densitatea identitară a parcului;
  - mici instalații în legătură cu spațiul
  - micro-biblioteci sau alți actanți de populare personal-originală a consistenței și urgenței demersului protestatar.

introduceri

Un obiect mare, dar mic, în pericol. Se predă aproximărilor. E cea mai lungă scurtătură a cartierului Titan. Interesantă ca resursă? De răcoare, de aer, de rătăcire? Rămâne de văzut. Ce/cine pe cine/ce observă? Apare pe hartă drept un „K” întors – în această formă rotită ieroglifa, care însemna „mână” în limbile semitice antice, apare la fenicieni și apoi în etrusca arhaică. Înclinată gentil spre SV, pădurea precară se retrage undeva în viitor. O tarla ireductibilă, care amintește de un obiect strivit, aruncat pe jos și găsit într-o curte interioară. Calitățile acestei machete sunt în permanentă schimbare: discordantă, adâncă, magnetică - ea evadează unui statut totalizant, unei definiții utilitar-literaliste - abordări care îi neagă autonomia (existența) și emergența sau posibilitatea de a ului, dreptul la reputație.

repere aparte

Proiectul *in situ* – o intersecție de forțe, de obiecte-proiectile, o aruncare care stă pe loc. Presupune lucrul cu „locul”, în egală măsură cu ideea de „în” și cu statutul polarizant al unor teritorii – ignorate, interzise sau în proces de eradicare. Implică lucrul cu „natura” sau, cu „adevărata natură a” locurilor. Se aglomerează noțiunile, și hibridii acolo unde se rarefiază alianțele: comunitate, activism, performativitate. Probabil că ar fi nevoie de prisme autonome pentru toate: cum regândim obiectul și conflictul, maidanele, comunitatea, natura, activismul și esteticul. Autonomia este o formulă paradoxală pentru esențe aflate în schimbare, în tensiune caleidoscopică a relațiilor din interiorul obiectelor și externe – între entități.

Vria ideății distructive și abuzive neagă existența parcului sau îl defăimează în numele unui presupus profit/confort proiectiv. Duce la acțiuni criminale împotriva pădurii: arbori retezați, otrăviți, habitatul animalelor distrus, panourile astupate, arhitectura brutalizată. E greu, poate imposibil de găsit un adevăr autoritar și literalist pentru a corecta nedreptatea fraudulentă. Urgența impune însă, să dăm seama de realitate în cel puțin două feluri. Primul realism orientat (din)spre obiect, atestă adâncimea acestei zone din parc (retrocedate fraudulos), dreptul ei de-a evolua și varietatea calităților și a elementelor (OOO). Celălalt realism e unul plural, neutru, anarhic – în care manifestările pădurii, perspectivele asupra ei au propriul drept la autonomie: harta/macheta/impresia de la ultimul etaj al unui bloc vecin nu sunt egale cu teritoriul, dar sunt mereu în surplus față de reprezentare (Markus Gabriel și noul realism).

Maidanul poate fi reconsiderat drept un loc retras între contraste: mic-mare, centru-margine, loc-public/abandonat, domeniu de studiu, câmp de luptă. Acțiunea și esteticul (percepția) - false antiteze - pot fi ambele puse sub *observație*. Comunitatea devine ludic-volatilă și ritmică, ea întâlnește studiul, natura – o serie de teorii bizare, iar lupta – un meci cu multe goluri.

diatezele maidanului

Parcul-pădure IOR pendulează între mic și mare: mai mare decât Piața Victoriei, un pic mai mic decât Parcul Cișmigiu (probabil egal dacă nu am lua în calcul lacul), mai mare decât Piața Amzei, mai mic decât Parcul Izvor (cu o pătrime), cam cât Parcul Circului etc.

Pendulează între marginal și central: o rână cu bălării obscure, ignorată de trecători devine o preerie pentru ateliere, pentru campare, pentru alte subculturi (punk de vreascuri), pentru tensiunea dintre pierdere și grijă. Un cuib, adânc învolburat, răcoros, din care zgomotul traficului auto devine maree, iar blocurile brutaliste - creneluri cu sclipiri îndepărtate. O contradicție estetică în-sine (câmp, fost șantier de metrou în partea de SE, pădure cu stil de stațiune de anii '70), această zonă face loc unor legături perceptiv/fizice *asimetrice* între elemente suficient de distante și, în același timp, suficient de similare pentru a genera obiecte afective noi (vezi Graham Harman, *Gherila Metafizică*).

Teren proliferant, cu resurse ascunse, de care societatea hegemonică a profitului se ferește/îl vrea distrus, teren limitrof – care trebuie, însă, apărat de pe fiecare flanc. Această defensivă se ține pe mai multe linii – e departe de a pasiviza zona sau a acorda agențialitate exclusiv entităților umane, sau, mai grav, exclusiv unei singure entități (cetățenii, puterea politică sau forțele de ordine). Participiul „apărat” poate fi înțeles drept efect care vine dintr-o invitație ludic-diplomatică a pădurii de-a forma alianțe cauzale activist-estetice (perceptive). Este în același timp cea mai mare șansă a orașului București de-a avea/de-a trăi cu un parc-pădure într-o zonă cu densitate de locuire foarte ridicată.

În conceptualizarea paradoxurilor poziționale simpatice (mic-mare, marginal-central) ale acestei zone ne ajută etimologia plurală a cuvântului „maidan” (teren viran): în limba română, cuvântul a venit din turca otomană (unde însemna „piață publică”, „spațiu deschis”). În turcă ajunsesese din limba persană (iranică, indo-europeană). Cuvântul iranian (în farsi e pronunțat aproximativ „meidón”) a fost împrumutat din arabă, dar varianta arabă fusese la rândul ei preluată din

persana veche. Speculațiile de reconstrucție lingvistică duc spre o rădăcină proto-indo-europeană (*méd^hyos), care se regăsește în cuvinte precum: miez, mijloc sau mediu. În arabă cuvântul a căpătat și sensurile secundare de „teren de luptă” sau „domeniu de studiu”.

Etimologia plurală este un mod speculativ pentru a da seama de ipostaze incerte, de *manifestări* locale ale unui obiect (fizic sau abstract) dar și de *exo-relațiile* în care acesta se/ne implică. Pluralitatea evită *eroarea hegemonică* a unui determinism agențial sau original într-un sens unic (vezi Levi R. Bryant, *Democrația obiectelor*). Pădurea din nord-estul Parcului Titan poate fi percepută, prin urmare, (în cheie plurală) drept: mijloc (maidan) teren viran (maidan), spațiu public (maidan), câmp de luptă (maidan) sau domeniu de studiu (maidan) ca ipostaze de sine stătătoare.

Maidanul din Î.O.R (acronimul pentru Întreprinderea Optică Română) poate fi un miez abia văzut, causal, care permite contactul dintre entitățile umane, animale, vegetale, obiecte și asamblajele fizice sau abstracte: bordură, ciuline, arici (și alți arici), activiști peste noapte, drajoni, patrule, brigăzi imobiliare, entuziaști și biologi.

câmp schimbat

Intersecția dintre programul „in situ” și zona retrocedată abuziv urmărește două coordonate: natura intermediară, limitrofă (de altfel majoritatea spațiilor prezente în proiect sunt sau pot fi preponderent naturale) și comunitatea.

Se remarcă o situație de izolare față de comunitate a terenurilor virane fie ele marginale (vezi Parcul Ecologic Dobroești – o subzonă, bizară și bălțită, cu vizitatori rari) sau camuflate în mijlocul aglomerărilor urbane (Esplanada de la Biblioteca Națională, zona retrocedată ilegal din IOR). A abandona un teren (sau a-l abandona distrugerii urgente prin defrișare, ardere, nivelare) înseamnă într-o cheie lingvistică „a nu îi mai vorbi”, a îl „banaliza” (rădăcina „ban” are legătură cu vorbirea). O comunitate care a rupt comunicarea cu o luncă (Dobroești) sau o pădure (IOR). Actul cultural-peisagistic apare în acest caz ca o formă necesară de împăcare.

Probabil că se impune atât o regândire a acestor terenuri ca având o autonomie ontologică față de hegemonia de utilizator a minții umane, dar și o regândire sau, cel puțin, o refamiliarizare cu ideea de „comunitate” în-sine. Ceva avut în comun, *ceva pus în comun* (vezi Stavros Stavrides, *Spațiu comun*) ține mai puțin de proprietate cât, mai degrabă, de împărtășire. Rădăcina arhaică care apare în cuvântul „comun” avea sensul de „schimb” – acesta s-a păstrat, de exemplu, în limbile slave. În latină noțiunea de „imun” însemna „scutit de datorie, de taxe”, iar „municipiu” – oraș liber.

Capacitatea de schimbare/transformare devine o condiție autonomiei obiectelor/asamblajelor: pin, grup civic, set de luminițe, cartier dormitor. O pădure de aparate comunitare (vegetale,

umane, rozătoare, alei crăpate) dă seama de un respect profund pentru rădăcini, pentru rizomii abstracți ai fiecărei entități.

Transformarea pluralizantă se regăsește în apropierea grijulie, nomadă și prudentă de planete și aleile crăpate ale maidanului. Poate fi, în același timp, cauzalitate fizică și perceptivă: trasarea unor poteci micuțe prin frunziș între statuile abandonate, un reflex somatic-ritual de legare față de un asamblaj spontan de lemne arse abuziv, respectul duios pentru un morman, notarea pe o coală apucată a zecilor de specii care se întrezăresc prin ecocidul în desfășurare. Aceste relații luate în sine proliferază, evadează sau devin prea mici pentru a fi detectate de delirul profitului și al utilității hiper-raționaliste – ele sunt *asimetrice*: un petec de iarbă poate fi udat sau descântat, parcul produce totodată oxigen și meditație – ambele pot fi eliberate și eliberatoare în același timp. Un schimb comunitar *interesant* (în sensul de „poziționat între” entități) ține în sine de o compunere ritmică asimetrică, emergentă, care depășește sau se strecoară mereu pe sub teleologia interesului (scopul profitului).

omagiu dublu joc

Cum poate fi sublimat un câmp de luptă? Dar lupta dreaptă? Poate prin recontextualizarea atât a „câmpului”, cât și a „luptei”. Dacă, în locul acțiunii teleologic-escapiste (orientată spre un scop pre-determinat), alegem imersiunea, urmărim micro-meciul din miezul marginii. Orice plimbare prin desișurile din Titan devine un meci în scaieți. Asistăm la duel dublu. Pe de-o parte pădurea reală se retrage perpetuu de sub o privire totalizantă și demonstrează calități schimbătoare, locale: camuflajul galben magnetic al frunzelor, o diferență de răcoare sesizabilă chiar de la câțiva metri. În același timp există un duel mereologic între obiect și elementele componente: parc și aleile fărămițate, mobilierul urban recent devastat, vârtejurile de tufe.

Terenul arată o precaritate performativă. Gazda rondurilor de trandafiri, a „bălăriilor din urbe”, acoperă vestibulul nordic al stației de metrou Titan, apără aricii și este încrustată cu zgomotul înăbușit al accidentelor, incendiilor, defrișărilor. Orice percepție poate avea o componentă de ierarhizare: copac, crengi tăiate, găuri negre făcute cu burghiul sau desiș foșnit în care descoperim segmente de trunchiuri retezate, o tundră pătrunsă de bordură, buruieni subțiri, abia vizibile într-un ochi de câmp defrișat.

Ajută aici conceptul de *observare*, unde prin refamiliarizare-bizară, etimologică putem re-apropia două sensuri diferite: perceptiv (contemplare, activă în măsuri diferite) și causal – dacă detașăm prepoziția ob, rămâne verbul care a dat „a servi” – „observatorul” urmărește, sesizează, menține: se ivesc totodată practici de atenție și practici de grijă, de ritual care implică entități și obiecte.

Am propus la rândul nostru o practică specifică de ascundere, care să aducă concomitent un omagiu pădurii amenințate de distrugere, arborilor retezați/incendiați/otrăviți și, totodată, să dea seama de individuarea emergentă a unor unghere în preerie: un joc de-a v-ați ascunselea specular, fără un învingător, dar cu rezultate calitative plurale. Participanții își aleg, fiecare în parte, spontan, un loc în care se ascund și petrec câteva minute acolo. De altfel, pădurile pot fi definite și ca spații în care animalele se pot ascunde. Elementul care răstoarnă tragedia defrișării ilegale a pădurii într-o practică absurd-ludică survine din faptul că participanții se pot simți determinați să se întindă în iarbă, în planuri plate cu smocuri, să asume poziția arborilor retezați, să dea seama de teren în forma actuală. Cei implicați pot lucra acolo cu text, imagine, sunet, pot reacționa prin mișcare sau contemplare, pot conceptualiza vizuina găsită drept un micro-parc în sine. La întoarcerea la bază, ei prezintă în forme diferite, aluzive (imagine, video, sunet, text etc) indicii despre punctul în care s-au ascuns - descrieri sau repere care îi ajută pe ceilalți participanți să încerce să ghicească unde era ascunzătoarea. Apoi, grupul de participanți face o plimbare imersivă până în locul respectiv. Cei care au ghicit vor prezenta la rândul lor indiciile propriilor cuiburi, vor urma noi deplasări – astfel se creează un tur al curiozității și atenției, atât pentru detalii abia vizibile, cât și pentru ansamblul parcului: în special prin orientarea față de reperele din jur, cum ar fi clădiri, chioșcuri, alei sau alte elemente urbane. Se produce, astfel, o glisare la nivel perceptiv între nivelele micro și macro ale parcului. Practica permite o dispersie performativă insinuantă, un tribut pentru arici și pentru rezistența statică, încăpățânată și obscură (în cuvintele lui Gilles Deleuze) a creaturilor mărunte, a jumătăților uitate.

Un omagiu multiplu – ne jucam cu tatăl meu în copilărie de-a v-ați ascunselea în Grădina Botanică. „Casa” era o casă fascinantă prin ermetismul ei – probabil o construcție utilitară din inima grădinii – un imobil rozător și geometric, inscrutabil în interior, servea drept punct de plecare. Omagiul, de fapt, poate fi reconsiderat aici în cheie plurală: „om” (de unde vine cuvântul latinesc), „vasal”, admirație și deservire, în acest caz, față de pădurea din IOR. O admirație democrată, poate anarhică, o generozitate a atenției dezagregante urmărește fisuri din asfalt, crenguțe partenere, un stâlp, câțiva metri pătrați pentru un ierbar făcut din lucruri căzute, o tabără de sculptură, un ulm, alt stâlp – fiecare entitate se află pe un plan plat – diferă la scară spațio-temporală, dar nu în statut ontologic (vezi Manuel Delanda, *Știință intensivă și filozofie virtuală*). Există arici și arici – atât cel distrus pe o alee de un incendiu, cât și cel care ne-a vizitat discret într-o noapte lungă de campare în zona retrocedată abuziv. Și există populația de arici. Copaci și *copaci* – se pare că o formă mai veche a cuvântului românesc „copac” era un „copaci” (la singular) – această formă a fost reinterpretată ca plural, iar prin analogie cu alte cuvinte a apărut și forma singulară „copac”. Aceste forme lingvistice dau seama în mod concret de relevanța onto-politică atât a entităților singulare cât și a forței vitale de coeziune emergentă: aparatul activist-performativ-botanic.

Cum redefinim mișcările aparatului comunitar în natură, într-o natură pe care forțele literaliste ale reprezentării și profitului nu o recunosc, o abandonează sau o doresc distrusă? Poate sustrăgând „comunitatea” de sub obsesia posesivității, „studiul” din hegemonia epistemologică a cunoașterii literaliste și chiar „natura” din natură, din idealul salvabil, sănătos și totalizant. În locul unei naturi „pentru noi” putem discuta despre o împăcare „cu peisajul”, despre o natură-alături sau, despre o natură-înainte: conturul pădurii se ascunde în viitor. Comunitatea, după cum am speculat mai sus, este o entitate auto-modelantă, bazată pe schimb, pe transformare. În același timp ceva comun ține, de obicei, de frecvență – este o mașină ritmică (*sequencer*):

arbor, arbore, albero, arbori, arbre, árbol, árvore, àrbero, àrbiru, àrbulu,
arbul, arbre, àrbro, àlbaro, èrbo

Codru municipal/codru concomitent - în diferite limbi romanice proliferază prin devieri abia perceptibile ale unei rădăcini arhaice, care explica ideea de „înălțime” – înălțimea răpită prin defrișare de orbirea acumulării capitaliste. Problema naturii, cum trăim în și după geno-eco-urbanocid, poate fi dispersată prin mutarea limbajului de sub hegemonia epistemologică, arbitrară, de acces înspre un „în afară” – printr-o pluralizare ludică a originii limbajului ca liant între lucruri, calități și părți. Teorii bizare-hazlii din secolul 19, propuneau explicații de o concretețe dezarmantă pentru dezvoltarea vorbirii umane: onomatopee, cântece ritmice la activități în grup care presupun efort și rutină („hei-rup!”), performativitate a mâinilor (limba ca mână reteritorializată în cavitatea bucală), vibrația obiectelor, grija și scărpinatul reciproc, rătăcirile dintre „unde?” și „ce:”. Sintetizând aceste căutări, putem vorbi despre limbaj, ca proces aflat undeva în penumbra dintre separare și încredere. Aceste coordonate se aplică, probabil, și unei păduri. În limbile germanice (și slave), forme ca, de exemplu: „tree” (engleză) sau „drevo” (slovacă) dau seama de rădăcini arhaice care au ajuns în latină sen în forme precum „dur”, „durată”, „duritate”. Cuvântul englezesc pentru „încredere” – „trust”, sau adevăr – „true” este și el comun.

Am propus o practică a unei păduri a pierderii și a încrederii. Un omagiu, de această dată, vocal pentru arborii căzuți și pentru încrederea pierdută dintre natură și aparatele comunitare. Participanții se dispersează și se cuibăresc în iarba înaltă, între lăstari, trunchiuri segmentate fin și crud, într-o relativă proximitate și enunță cu frecvențe/intensități opționale, în ritmuri proprii: denumiri de arbori, plante, obiecte și repere ale terenului (anumiților scaieți și drajoni li se pot alătura stativul aparatului de filmat, o foarfecă topită la unul dintre multele incendii, un stâlp etc). O formă de cor sporadic pentru codru.

arici și arici

Salvarea zonei retrocedate fraudulos vine cu fiecare linie de proliferare din acest teritoriu: răcoarea propusă în miezul verii, rețeaua electro-chimică de coroane de arbori și roiuri, alianțele lizierei. Ține de un răspuns onto-politic pe mai multe planuri față de un atac contradictoriu și față de mușcătura coruptă a incoerenței demersurilor care vor profitul cu orice preț. Așa cum am arătat: mai întâi existența, istoria (esența) parcului este negată, apoi aspectul calitățile zonei sunt denigrate/abandonate: tarla amărâtă, vinovată de ambrozie. Dreptul la reputație al acestui petec neutru e astupat. Perfidiei i se răspunde prin performativitate – activist-estetic-cauzală, prin rezistența obiectelor – camparea cortul în așa-zisele curți-construcții ca imbold de aricire protestatară, de grație a stării în miezul prietenelor-bălării din miezul urbei.

Dar este nevoie de o formă, poate, mai plată, mai clandestină. *Ontologia plată* dă seama de arici și arici, de auxiliar și corp, de trunchi și pâl. Însă, esențială este și transmutarea acestei abordări în acțiune comunitar-politică. Protejarea unui parc-magnet-camuflat, care se retrage perpetuu spre un contur viitor în surplus, implică o autonomie a soluțiilor plurale: actanți de pe toate flancurile colaborează obscur dinspre activism pe chioșc, botaniste-poete, forțe de ordine care cad pe gânduri, urbanism empat. Evită discordia teleologică și ating punctele de demnitate din care un parc poate fi observat.

O aruncare pe loc. În lingvistică termenul *in situ* se folosește pentru a descrie un cuvânt interogativ, care apare în frază în același loc în care ar veni și răspunsul. O întrebare formulată în acest fel ar fi:

„aricii foșnesc unde?”

© Imagini: Anticorp Solar

Cosmina Moroșan și Anticorp Solar (Vlad Constantinescu) formează din 2018 un colectiv performativ, anarho-concret. Mini-echipa semi-deschisă implică ipostaze plurale: gesciuri (proiect trans-performativ), cooperativa pasional (alianțe), microb (activism, performance politic), institutul de revelații (obiecte pragmatic-mistice), micii guoieri (accelerări nomade). Practica lor presupune încrângături, noduri și ochiuri de: poezie performativă, instalație/vizual, teorie

vitalistă/speculativă/noi ontologii, înregistrări de teren, micro-politică, gesturi, asimetrrii riscate. Au performat în galerii, spații independente, black-box-uri de dans contemporan, evenimente literare, proteste ecologice și sociale etc. cum ar fi: ODD, CNDB București, Teatre/Theaters, Cabinet 44 (Malmaison), WASP, Rezidența Otopeni, Art Opening, Gellu Naum, DS, Meet Factory Praga, Balkan Anarchist Bookfest 2025 Thessaloniki, Festivalul Gura Mare.

Am ascuns blocurile în spatele coroanelor de plopi
și am protejat plopii de tractoare și giganți.
Le-am cerut giganților, dacă tot voiau să construiască ceva,
să facă un zid care să despartă zgomotul mașinilor de sunetul
greierilor.
Le-am cerut copacilor să-mi ofere mai mult aer
ca să pot respira după o zi petrecută în oraș.
Mi-am chemat apoi oamenii pentru a sta fie
la o masa câmpenească, fie doar pentru o conversație, sau pur
și simplu să fim în acest paradis uitat de câțiva ani.
Le-am arătat turiștilor cu mândrie locul pe care orașul meu
l-a salvat, iar ei au decis să poposească acolo.
I-am alungat pe vânzătorii de porumb și castanet din locul
unde aceștia nu aveau ce căuta
și am plantat semințe de zmeură și căpșuni pentru toți cei
care vor trece pe aici.
Am întins apoi o pânză din gunoaiele de pe jos
și mi-am făcut hamac din ea.
M-am uitat apoi la cer, inspirând aerul fructat
și privind norii suflați de poluare, în timp ce culorile
deveneau mai saturate.
Apoi am plecat acasă cu gândul de a reveni.

În cadrul rezidenței IN SITU, Anca Olteanu împreună cu Teodora Rotaru au propus o serie de ateliere de cartografie. Acestea au urmărit construirea unor hărți afective ale spațiului retrocedat din parcul I.O.R., ca mod de explorare a felului în care oamenii percepeau acest loc și a relațiilor emoționale pe care le construiau cu el. Prin exerciții de observație, dialog și rememorare, participanții au redescoperit fragmente de memorie colectivă și personală, conturând o imagine vie a legăturii dintre comunitate și natură.

Demersul a pus în lumină nu doar atașamentul față de spațiul verde, ci și nevoia de a reflecta asupra coexistenței dintre oameni și celelalte forme de viață care dau sens și echilibru locului. Viețuitoarele non-umane au fost recunoscute ca prezențe active, indispensabile, parte dintr-un ecosistem comun și fragil. Atelierul s-a transformat astfel într-un exercițiu de conștientizare a interdependențelor dintre specii, o reflecție asupra responsabilității noastre colective de a păstra nu doar amintirile, ci și viața care pulsează în jurul lor.

Teodora Rotaru (n. 2001, București, România) a terminat studiile de licență și master la Universitatea Națională de Arte din București, secția Foto-Video. Este o artistă vizuală interdisciplinară ale cărei practici artistice includ: fotografie, performance, instalație și film experimental. Explorează cu precădere teme precum experiența personală, feminismul, ritualurile (cât și rolul acestora) și socialul-politic. O direcție predominantă în lucrările sale o reprezintă componenta ritualică.

Fiind inspirată de tradițiile antropologice și mitologice, construiește ritualuri personale care necesită propriul corp ca instrument. Aceste ritualuri sunt adesea inspirate de simboluri feminine și structuri magice de cunoaștere. În această linie, figura vrăjitoarei se regăsește în lucrările sale. Un arhetip al autonomiei feminine și a unei cunoașteri care scapă logicii raționale patriarhale. Teodora explorează acest simbol nu doar ca figură mitologică sau istorică, ci ca strategie artistică și politică

Anca Olteanu (n. 2002, București, România) este absolventă a Universității de Arte din București, departamentul foto-video. Actualmente, practica sa artistică se concentrează pe instalații multimediale în care combină tehnologia cu mediile de tip analog, obiectivul fiind interacțiunea dintre privitor și creație: "Consider că ceea ce realizez trebuie să interacționeze cu cine privește, în mod fizic sau emotiv. Așadar nostalgia și dorul sunt sentimentele constante pe care doresc să le transmit către privitor ca să pot să îl apropiu și să îl fac participant în creația mea fără a îl lăsa detașat."

Astfel, principalele teme abordate sunt legate de elemente simbolice precum fereastra, copacii, insectele dar și relațiile interpersonale. Totodată, în realizarea proiectelor sale, corectitudinea vizuală și tehnicile folosite sunt fundamentale pentru satisfacția ochiului care privește.

Biroul de Umbră care a funcționat ca instalație durabilă participativă în iulie-septembrie pe o bancă în stația Parc Titan a fost simultan și Biroul de Cusut Bannere.

Cu un banner în spate, am fost protejați de soare acolo unde copacii lipseau și am cusut alte bannere pentru viitoarele proteste. Bannerul a fost și ecran de proiecție pentru plantele care se înalță încă în zonă. Profilele lor mândre, cu frunzele dând o îmbrățișare, ne încurajau. Am învățat mult de la natură și ne-am luat de la ea forțe și vitalitate pentru a continua să îi stăm alături.

Când instalam umbrarul, surprindeam privirile ațintite ale celor care așteptau autobuzul. Momentul când un grup de trecători își muta la unison privirile spre scena improvizată a instalației se forma audiența temporară, un spirit efemer de grup.

Atenția era orientată spre zona liminală dintre parc și trotuar, era subliniată problema – lipsa copacilor, a umbrei –, și am pornit de la un nivel zero de referință, adoptând tehnicile de broderie prin care am cules informații din natură. Ne-am lăsat inspirați de modelele de acțiune ale activiștilor și ale tuturor celor care susțin necesitatea ca acest spațiu verde să rămână protejat: dedicare, prezență recurentă, acțiune pozitivă, anduranță. *Îmboldim la acțiune colectivă*. Aflu că așa se spune și când încolțește iarba: și ea îmboldește. Mă înduioșează că imităm cu acul prin pânză felul în care firul de iarbă iese la lumină.

*Ciuline-linee,
Te rog, arată-mi
Cum sa rămân
Pe acest pământ
În libertate*

Când redai cu acul o frunză pe pânză, ai o altă relație cu ea decât atunci când o alegi pentru decorare, atenția se ascute și percepția astfel deschisă îți oferă momente de încântare. Când ridici ochii de pe pânză, vezi mult mai în detaliu, iar nuanțele de verde din parc se revelează mai clar. A fost o bucurie să observ așa culorile și straturile de ierburi, spicele gălbui ce se înălțau peste verdele-gri sau verdele-grena.

Pe banca din stație au poposit activiști, artiști, membri din comunitatea *aici a fost o pădure/ aici ar putea fi o pădure*, simpatizanți, prieteni, dintre care unii m-au acompaniat cosând sau cântând la instrumentele lor melodii inspirate de vegetația care renaște în parc:

*Cântăm la șezătoare
Frunză după frunză
Floare după floare
Copacii se înalță
Să fie iar răcoare*

Sute de trecători ne-au fost martori: unii ne-au aruncat priviri de simpatie, își aminteau că au brodat în tinerețe, iar alții ne-au ignorat, poate un ecou al felului în care se raportau la dezastrul din zonă: atenție sau omitere. Unii au fost pietoni, alții doar trecând în autobuzele care se perindau prin stație. Cu câteva persoane am devenit mai familiară. Pentru că atmosfera era liniștită și plăcută la noi pe bancă, unii poposeau și mai povesteau câte ceva din ziua lor, povești despre greutăți cu familia; oftam împreună și ne uram de bine.

Câțiva adolescenți îmbrăcați în negru au sărit cu o energie de scandal din autobuz și ne-au scandat din piepturile lor, ca pe stadion: *Copaci în libertate/ Copaci în libertate!*

Cusutul de broderie a semnalat că un grup de oameni încă străjuiesc zona și luptă pentru ea, în contextul în care cei mai mulți trecători își exprimau lipsa de speranță că s-ar mai putea repara cumva situația.

Am realizat șase bannere cu arbori, frunze, ciulini. În urma discuțiilor cu activiștii, am cusut pe două bannere frunzele a câtorva arbori care au fost tăiați din parc, ca să îi evidențiem mai clar și să le învățăm caracteristicile. Și să nu îi uităm:

37

Salcâm, platan, ulm, pin negru, pin de Banat, mesteacăn, cer, cireș, corcoduș, vișin turcesc, alun turcesc, arțar, plop, sălcioară, dud negru, dud alb, jugastru, frasin, cenușer/ fals oțetar..

Cântatul împreună a canalizat diversele voci și emoții ale celor care au trecut pe acolo: bucuria acțiunii colective, umorul necesar pentru a continua, determinarea, dar deseori și melancolia. Mai presus de atât, cântatul a dat glas puterii naturii a cărei existență ne precede și ne va urma cu mult după ce noi, oamenii nu vom mai fi. Ne-am înălțat vocile pe această sihlă (pădure cu copaci tineri).

Iarba, buruienile, lăstarii sau drajonii ne-au arătat forța lor lipsită de emoții cu care străpung solul și se înalță spre cer. Reproșuri își pot face doar oamenii.

Relația pe care o avem cu natura e și relația cu trupul nostru, iar când un ecocid este realizat cu sânge rece și ferocitate în văzul atâtor, corpul colectiv are nevoie de încurajare.

Atâtea zone din București fac loc tiptil sau dramatic parcărilor, extinderilor imobiliare. Când aerul pe care îl respirăm nu contează chiar așa de mult ca niște contracte, iar procesele în instanță șterg memoria colectivă și arată că acolo unde oamenii au amintiri că a fost un parc, de fapt nu prea a fost chiar un parc, am învățat de la natură să nu ne lăsăm: jocurile nu sunt făcute de altcineva, e necesar să ne luăm puterile înapoi.

În acest context, instalația participativă a funcționat ca refugiu și ca radar de emoții, propunându-și să transmită și să încurajeze reacții pozitive: răbdare, însuflețire, imbold la acțiune colectivă, informare despre cei ce încă protejează zona, alinare a însingurării.

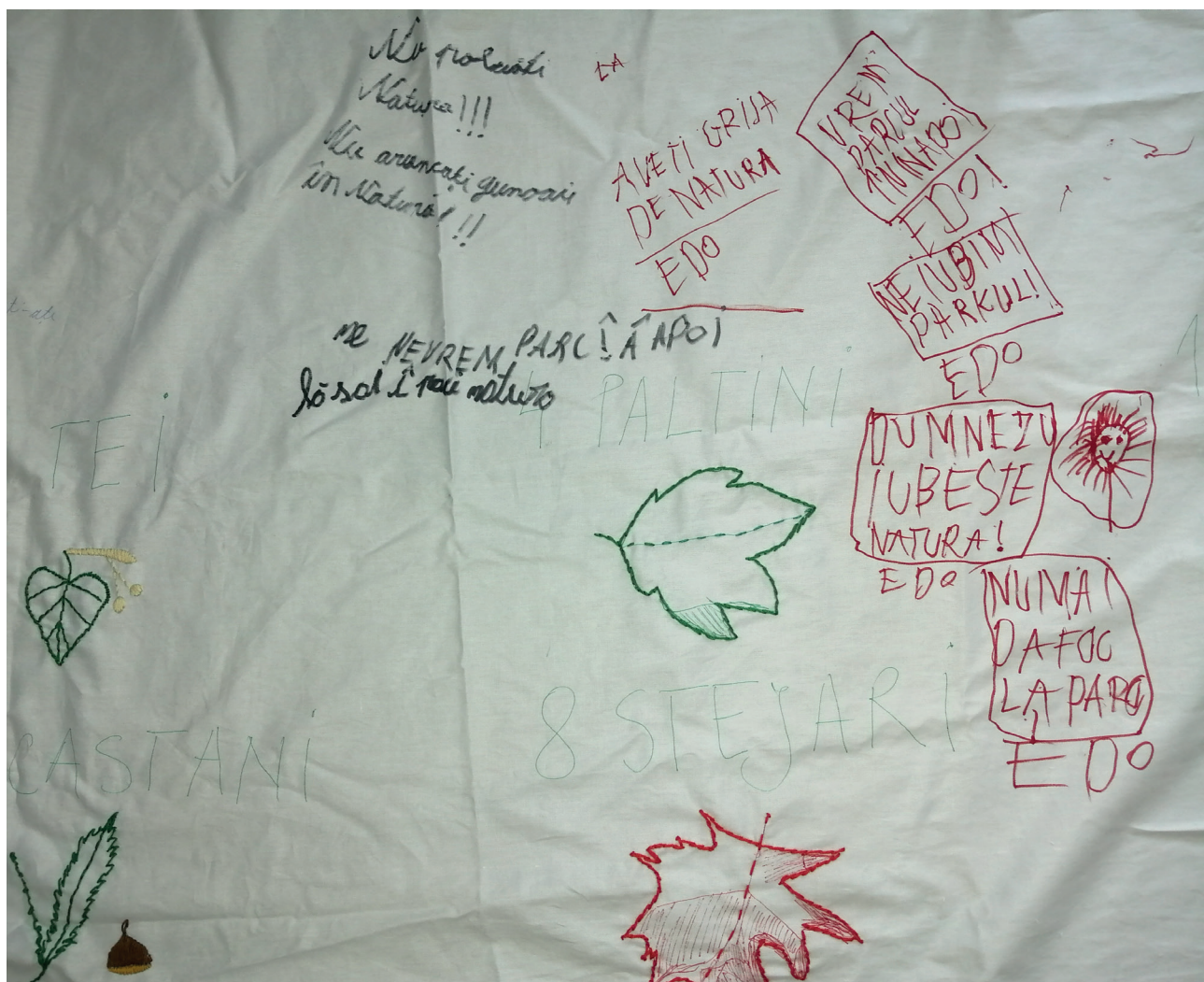
*Să nu fie numai al nostru dorul acesta ce ne apasă:
Să calce talpa noastră pe-al ierbii așternut
Ca în sărutul serilor, culcați în rozale,
Să ne-nălțăm privirea printr-un ulm*

*Făget, deschide calea și cheamă păsăret.
În ciripeli, în tihuieri, rindela o destramă
Și toate sculele lăsate fie pe pământ
Să crească buruiiana și lăstarii
De nu se mai ating vâtafii de-acest crâng!*

*Atâta vreme cât oameni ca mine și ca tine
Aduc pe astă glie o boare de iubire,
Nici plasticul, nici zgura nu o să mai fie
Decât neîndoielnică vremelnice.*

Natura ne-nvață: crește, nu te lăsa

© Imagine: Kira Valentina

Kira Valentina e poetă și *performer*. A publicat volumul de poezie „umilirea animalelor” sub pseudonimul val chimic, precum și noi poezii în antologii. E co-fondatoarea grupului de performance EGG NO EGO (2011-2014). Pasionată de live art în spațiul public, a organizat diverse acțiuni colective. În 2014, a coordonat *The International Performance Art Festival - Platform* - în București, împreună cu Jürgen Fritz. A prezentat lucrări în București, Tel Aviv, Istanbul și Londra.

Din 2022, e *performer* în spectacolele de teatru senzorial și imersiv ale laboratorului “Citit în”. În 2025, e artistă invitată în programul Instituția Performance-ului, curatoriata de Adriana Gheorghe la Teatre. În creațiile sale, Valentina inventează ritualuri și experiențe, în căutarea conexiunii, a prezenței și a unității, cu intenția de a inspira un viitor mai generos. Curioasă despre straturile realității, reconstruiește lumea interioară prin permutări ale artefactelor în natură.

totul a început cu o grădină.

într-o vară călduroasă, lipicioasă, cu soarele reflectat din toate părțile de pe mașini și blocurile de vizavi, în drum spre un hipermarket din zonă, mergeam pe trotuar și, la un moment dat, am simțit cum a trecut prin corp ca o fantomă dintr-un film (american, probabil) o briză rece. venea dintr-o grădină cu multe ierburi, copaci și iederă – una printre puținele care nu avea gardul din beton, ci unul simplu, din sârmă.

pe strada blândești.

ianie

dacă ar fi să mă gândesc la un spațiu răcoros din zona apărătorii patriei-metalurgiei, mi-ar veni în minte grămada de arbori de lângă metrou, care s-a transformat la al doilea mandat al lui băluță (primarul sectorului patru) într-o parcare; sau arțarul, castanul, frasinii care acopereau blocul de vizavi și care au dispărut pentru a lăși șoseaua; sau petecele cu arbuști de pe mijlocul bulevardului turnu măgurele – dispăruți pentru a face loc unui pod.

aici și acum e o senzație de înăbușire care așteaptă cu anxietate temperaturile din ce în ce mai înalte de un an la altul, prin diferite anotimpuri. e transpirația care încearcă să echilibreze temperatura corpului și peste ea se așează un strat fin de fum de eșapament, unul mai grunjos de la lucrările de excavare din zonă și câteva firicele de polen ajunse cine-știe-cum prin zona asta. toate își găsesc locul printre microorganismele care

forfotesc zilnic pe pielea noastră. oamenii devin respirații calde și mirosurile noastre de corpuri se amestecă. ne e greu să ne recunoaștem: deși locuim în același bloc, ne petrecem timpul în locuri diferite. moliile se camuflează cu bordurile, larvele și limacșii se ascund. ciocurile porumbeilor și ciorilor sunt larg deschise.

parcuri multe nu sunt. ce apare ca „parc” pe *google maps* e diferit de realitate. văcărești este la 45 de minute de aici. noul parc, tudor arghezi – o simulare făcută pentru a vinde la un preț mai mare noile și mult mai înalte blocuri ce urmează să fie construite; e la 35 de minute în direcția opusă și

are parcare.

parc cu parcare.

împrejmuit.

în jurul blocurilor sunt gărdulețe, locurile de joacă au porți cu cod special pentru locuitoare, iar spațiile sălbatice au plase din plastic. totul e strâns, blocat, ascuns: cimitirele, parcurile, parcările, blocul, apartamentul, patul, mintea și limba. singurele terenuri lăsate neîngrădite sunt la marginea bucureștiului. acolo poți să vezi ce vedeau locuitoarele din strada turnu măgurele acum 35 de ani sau din strada mărtișor acum 90 de ani.

iulie

unde simți că apartăii într-un spațiu care nu-ți aparține și nici nu trebuie să-ți aparțină?

cum se simte apartenența?

am rămas suspendată între două terenuri.

primul – terenul primăriei, aflat între bulevardul turnu măgurele și strada moldovița –, plin de arbori în 2011, defrișați pentru a construi o parcare supraetajată, demolată ulterior pentru că nu avea autorizație. printre rândurile de fundație au crescut acum ierburi, scaieți, mușețel sălbatic; zboară albine, muște și pământul rodește. două săptămâni mai târziu, primăria începe lucrările: sparge betonul și strânge fiarele vechi de pe el, își târâie excavatoarele peste ierburi și peste pământul cu sămburii de corcoduși aruncați de noi.

zgomotele astea noi se adaugă traficului, ambulanțelor.

băncile sunt ocupate; în serile de vară e mereu mai bine să ieși din casă. sunt părinți care ies afară cu copiii, cu cățeeii. sunt bunici care ies din singurătate. sunt mame care au făcut petiție ca să se repare gardul de la locul de joacă. sunt în trecere cei care de-abia s-au mutat sau vin de la muncă.

41

august

al doilea – terenul pe-care-încă-nu-s-a-construit-un-bloc, terenul cățelilor, terenul loc-de-joacă-neîngrădit-al-copiilor.

un loc găsit din întâmplare, în timp ce căutam un *pick-up point* pentru un colet care nu a mai ajuns. tufe mari și extinse de trandafiri pe una din margini, unde cineva a răsturnat o canapea. de partea cealaltă – câțiva arbuști, ciulini înalți se bat pentru pământ cu mașinile care-au găsit locuri gratis de parcare. aproape de o scară de bloc e improvizată o zonă plină cu nisip, pentru copii mai mici – un semn de grijă. terenul e un spațiu extins, de aruncat gunoi și, totodată, locul de joacă preferat al copiilor. e și o casă pentru vietăți: fluturi, țânțari, ciori, coțofane, pisici care au hotel și mâncare non-stop.

aici a avut loc primul „troc lângă bloc”.

întâlnirile propun un spațiu social-temporar-participativ, de discuții și schimburi. sunt binevenite obiecte, haine, idei, păreri, exerciții de stretching, nevoi, rețete, și orice alte lucruri ori mișcări. dăruim, vorbim, facem schimb, ne așezăm sau trecem, facem parte din acest spațiu deodată, comutând între nevoile noastre și nevoile altora, între bucurie și non-izolare.

spațiul ia forma interacțiunilor dintre persoanele implicate din vecinătate sau nu neapărat, dintre acestea și contextul înconjurător (arhitectural, ecologic, economic și politic), iar limitele propuse pentru a exista temporar în el sunt: nu se folosesc bani, nu lăsăm gunoi, nu consumăm alcool.

în primele douăzeci de minute de la prima întâlnire, când nu ajunsese nimeni, am simțit că blocurile se apropie; parcă se mutau fără zgomot, acopereau cerul, oamenii, tot ce mai era în jur și erau singura sursă de umbră. un bloc parcă începea să crească și din terenul ăsta, care a rămas așa fie din cauza unui litigiu, fie că a fost mult prea scump pentru potențialii cumpărători.

„ce bine ar fi să cumpere primăria terenul ăsta (și să-l lase așa)”

„dacă se face bloc, bag câinele-n mașină și mergem în altă parte”

septembrie

schimburi s-au făcut: de vorbe, de situații, de obiecte, de energie, de *skill*-uri de origami și de voie bună. sunt puține persoane care vin, dar mă bucur de oricine apare. copiii sunt mereu acolo – putem să împărțim spațiul pentru scurt timp.

unele persoane au nevoia de apartenență a unui loc. multe persoane sunt prinse între nevoia asta și teama de a nu fi excluse. sectoarele, zonele în care trăim, pot fi un indicator al clasei sociale. locurile în care mergem pot fi pline de prejudecăți, stigmă, desconsiderate, deși, și acolo locuiesc oameni - diverși, deprimați, muncitori, defavorizați.

sunt niște cuvinte care se folosesc mai des în perioada asta cum ar fi comunitate sau grijă. uneori sunt folosite ca un *check-list*, alteori sunt instrumentalizate pentru a stimula competiția, economia. sunt cuvinte care par destul de extinse în definiții și în timp pentru un proiect de-abia la început, pentru un text limitat.

exercițiu de atenție: se ia o ramură care poate deveni orice instrument ai avea nevoie – o lupă, o baghetă care te mișcorează, un trident. cu ea te poți transforma în orice element cu care interacționezi într-un spațiu public (de la o furnică până la o bancă). odată ce ai devenit una cu elementul, poți să te gândești la ce nevoi ai în stadiul ăsta și ce oferi sau poți oferi.

octombrie

terenul primăriei are în acest moment o petiție – *spațiu verde, nu asfalt!* – și 112 semnături. îmi pare că e mai mult o lucrare semnată colectiv, la care fiecare contribuie cu minutele adunate pentru o semnătură, un *share*.

pe grupul de *whatsapp* pentru troc sunt în jur de 120 de persoane. reacții sunt de la câteva. întâlnirile s-au ținut în jur de două ori pe lună și fiecare a adus idei și practici noi.

dacă vrei prea mult să aparții unui loc, s-ar putea să pierzi ceva pe drum: un deget, un obicei, un ritm, un fel de a fi în lume.

îmi doresc și sper la cât mai multe inițiative locale, descentralizate, în diferite cartiere ale orașului. îmi doresc drumuri și linii care să ne conecteze direct, fără să mai trebuiască să trecem prin centru. îmi doresc spații verzi aproape, locuri de întâlnire unde nu trebuie să consumăm sau să plătim ceva ca să putem fi acolo și un sentiment de siguranță în cartierul fiecăruia, indiferent de identitate de gen, etnie, condiție socială.

îmi doresc ca trocul și întâlnirile să continue lunar, cât mai mult timp. să învăț puțin câte puțin cum să fiu mai atentă în jurul meu, mai implicată, cum să devină ceva constant – cu tot cu perioadele de depresie –, cum să cer și să primesc ajutor.

Alina Ion este născută în Oltenița și locuiește de peste 10 ani în București. Activează în calitate de artistă interdisciplinară și lucrătoare culturală. Este interesată de interacțiunile din și cu spațiile în care locuim și de modul în care ne pasă de acestea și învață cum să nu mai înceapă prea multe lucruri în același timp. Realizează o cercetare independentă despre locurile și condițiile de muncă ale artistilor și felul în care acestea le afectează activitatea artistică. Reciclează hârtie acasă, în semn de protest față de modul de reciclare la nivel local și caută spații verzi în sectorul patru.

Ecologia reîntoarcerii: *un protocol cosmopolitic pentru monitorizarea unui teritoriu ras de vegetație*

Un teren despădurit este un spațiu aflat într-o nouă stare de negociere, cu solul transformat într-o matrice de posibilități – un teritoriu în care diverși agenții ai lumii vii, oameni, dar și copaci, șoareci sau fazani, își vor formula, cu timpul, propriile revendicări. Monitorizarea acestei deveniri nu se reduce la contabilizarea puietilor sau la măsurători tehnice ale biodiversității, ele sunt necesare, sigur, dar trebuie să ne reamintim că pădurea e mai mult decât o resursă de gestionat. Poate ar trebui să începem prin a ne angaja să nu grăbim explicațiile și să oferim spațiu și pentru procesele ce nu răspund doar planurilor umane, conștientizând că pădurea care revine este o colectivitate în curs de compunere, cu alianțe fragile și apariții nesigure.

Un protocol cosmopolitic presupune ca fiecare actor implicat în revenire să aibă o șansă de a se face simțit prin urme materiale. Putem să gândim ca intervenție orice activitate, mai ales dintre cele care trec neobservate: iarba care germinează la început de octombrie, vântul care plimbă semințele, viețuitoarele care își fac casă prin mormanele de lemne, humusul care se formează cu fiecare an când iarba și buruienile se descompun.

Comunitatea umană poate intra într-o relație de co-prezență, poate însoți revenirea, poate contribui, dar nu poate comanda. Hărțile participative, jurnalul solului, observațiile ritmice ale microclimatului, arhivarea sunetelor, mirosurilor sau senzațiilor devin instrumente ale unei cunoașteri ce se construiește împreună cu teritoriul. A monitoriza în acest context înseamnă a accepta intrarea într-o politică a interdependențelor și a recunoaște legitimitatea unei lumi care se reorganizează dincolo de controlul nostru.

În acest context, a adopta un loc presupune intrarea într-un regim experimental al co-existențelor. Un teritoriu cu un statut incert, aflat în revenire, nu acceptă planuri fixe, iar o comunitate care alege să se implice se lasă ghidată de o obligație relațională, bazată pe reciprocitate. A adopta un loc pentru un an, sau cine știe, pentru mai mult, a-l vizita lunar și a scrie despre el, înseamnă să participi la crearea condițiilor unui viitor în care multiple voințe biologice devin vizibile.

Crescută într-un oraș socialist, am perceput din copilărie parcul ca un bun comun – un spațiu accesibil fiecăruia, deoarece orașul aparține tuturor, iar natura este inseparabilă de mediul urban. Această convingere s-a format în contextul experienței mele cotidiene: în Chișinău, în cartierul Botanica, tot ce era necesar pentru viață și recreere se afla în apropiere.

Parcul „Valea Trandafirilor” (fostul Parc de Cultură și Odihnă „V. I. Lenin”), cu o suprafață de aproximativ 145 de hectare, dintre care 9 ha ocupau lacuri în cascadă, reprezenta elementul central al zonei de recreere în cartier. Pe teritoriul acestuia se afla cinematograful „Iskra”, complexul sportiv „Tineretea”, biblioteca pentru copii, muzeul de sculptură peisagistică în aer liber, teatrul de vară, stația de bărci și o zonă pentru distracții și aventuri pentru copii, inclusiv roata panoramică – toate acestea conturau un peisaj cultural distinct al copilăriei mele.

Astăzi, multe dintre elementele care conturau identitatea și infrastructura cartierului au dispărut sau se află în pragul dispariției. Cinematograful „Iskra” a fost demolat, înotul în lacuri este interzis, iar în locul bazinei a fost construit un complex rezidențial care a restricționat accesul la spațiile publice anterioare. Sculpturile – unele au fost demontate, altele distruse. Zonele verzi sunt expropriate pentru construcții: apar hoteluri și blocuri de locuințe, ale căror prețuri cresc datorită proximității față de parc. Capitalul profită de ceea ce odinioară aparținea tuturor. Această experiență personală a devenit punctul de plecare pentru o cercetare artistică mai amplă a orașelor post-socialiste.

În continuarea acestei cercetări, am început o rezidență artistică la București cu plimbări prin parcurile orașului, observând cu atenție modul în care capitalul și politica transformă mediul urban. În prima săptămână, a devenit evident: spațiile verzi își pierd treptat caracterul public și se transformă în teritorii supuse intereselor comerciale. O atenție deosebită a fost acordată maidanului din Parcul I.O.R., cartierul Titan (Sector 3) – un teritoriu vulnerabil cu o situație ecologică critică. Parcul traversează o criză a florei și faunei: copacii mor și, în același timp, devine un spațiu al protestelor și inițiativelor pentru protecția naturii, unde locuitorii și activiștii se opun presiunii construcțiilor și logicii pieții imobiliare.

Parcul Alexandru Ioan Cuza (cunoscut ca Parcul I.O.R.) cu o suprafață de aproximativ 85 ha, cuprinzând un lac și cinci insule, a suferit transformări majore în anii '90. Acronimul „I.O.R.” provine de la Întreprinderea Optică Română, ale cărei muncitori au participat la crearea parcului. Probabil, în timp, acest acronim a devenit un simbol și a rămas în memoria colectivă a locuitorilor, amintind de perioada în care spațiile publice erau construite prin efort comun.

Parcul I.O.R. reprezenta un ansamblu recreațional important. Acesta cuprindea alei, ronduri cu flori, zone de relaxare, locuri de joacă pentru copii, spații pentru plimbarea câinilor și trasee de promenadă de-a lungul lacului. Pe lângă parc, exista cinematograful „Gloria” și baza sportivă „Spartak”, care, împreună cu zona verde, formau un spațiu cultural și de recreere al cartierului. Astfel, parcul nu era doar un centru natural, ci și unul social, reunind diverse forme de activitate urbană – de la sport și cinema la plimbări și recreere în natură. După schimbarea regimului politic, parcul a intrat timp de un deceniu în uitare, apoi a început un val de amenajări. O parte din infrastructură a fost restaurată, iar alta – pierdută. În 2005, un teren de aproximativ 12 hectare a fost retrocedat ilegal unui fost proprietar și, treptat, a fost defrișat pentru construcții. Organizațiile pentru protecția mediului au documentat distrugerea pădurii și a vegetației în urma incendiilor, defrișării și otrăvirii copacilor.

În locul fostei baze sportive „Spartak” a fost construit centrul comercial *ParkLake Mall* (construcția a început la sfârșitul anilor 2000; deschis în 2016). Cinematograful „Gloria” a rămas o parte integrantă a infrastructurii urbane (deși aspectul exterior al clădirii a fost schimbat radical): după ani de uitare și degradare, a fost renovat în 2017 și a renăscut ca spațiu cultural, găzduind proiecții de film și evenimente publice.

În cadrul cercetării mele artistice, datorită sprijinului activiștilor și locuitorilor, am reușit să descopăr urmele unui ansamblu de sculpturi, extins în trei zone: zona retrocedată a parcului I.O.R., zona amenajată a parcului Titan și parcul Brâncuși (de asemenea, retrocedat).

Membrii inițiativei civice *aici a fost o pădure/ aici ar putea fi o pădure* au colectat mărturii despre existența și funcționalitatea parcului. Ei au consemnat amintirile locuitorilor, iar eu am răspuns cu atenție și solidaritate la această pierdere. Împreună cu activiștii și locuitorii orașului am căutat dovezi suplimentare ale existenței parcului și, în timpul interviurilor și colectării de mărturii, am descoperit urmele ansamblului de sculpturi. Sculpturile descoperite în Parcul I.O.R. au fost realizate între 2005 și 2017 de artiști români, cu sprijinul Uniunii Artiștilor Plastici din România și al Primăriei Sectorului 3, și fac parte din patrimoniul cultural comun. Este impresionant faptul că pietrele au fost aduse înainte de 1989 pentru un simpozion de sculptură care nu a avut loc. Fenomenul simpoziunilor de sculptură merită o atenție specială ca eveniment cultural și artistic unic: aceste manifestări adunau colective de artiști pentru o creație comună. În cadrul lor, sculptorii

împărtășeau experiențe, iar lucrările realizate deveneau parte a spațiului public, formând muzee de sculptură în aer liber. În Chișinău, un simpozion similar a dat naștere Muzeului de Sculptură în parcul „Valea Trandafirilor”, desfășurat la începutul anilor '70, cu participarea artiștilor din diverse republici sovietice.

Cercetarea în teren, în București, a avut loc vara, când sculpturile erau ascunse în iarba înaltă. Împreună cu activiști, locuitori și artiști, am trasat cărări, folosind sapa, printre sculpturile abandonate și abia vizibile, iar acest spațiu a devenit ulterior un loc de întâlnire pentru lucrătorii culturali. La unele sculpturi am reușit să identific autorii și anul realizării acestora, ceea ce a permis continuarea colectării de informații. Datorită cercetării mele și cu sprijinul curatoarei Cristina Stoescu, am stabilit câteva dintre numele autorilor: Nicolae Stoica, Minea Grigorie, Dinu Câmpeanu, Ioan Ladea, Budeș Eugen, Mara Breza, Cristian Bedivan, în timp ce alții rămân necunoscuți. În planurile noastre se află trimiterea unei scrisori către primărie pentru a clarifica statutul sculpturilor și pentru a afla care va fi soarta lor în viitor.

O importanță deosebită o are, pe termen lung, reinterpretarea și recunoașterea valorii artistice și plastice a acestor sculpturi moderniste, unice atât ca formă, cât și ca expresie. Conservarea și prezentarea adecvată a sculpturilor dispersate în cele trei parcuri ale Bucureștiului, precum și elaborarea unei viziuni conceptuale unitare asupra ansamblului, ar putea sta la baza unei viitoare strategii de protejare ale acestora.

Cercetarea critică a patrimoniului acestor ansambluri sculpturale – atât la Chișinău, cât și la București –, scoate la iveală o criză comună a politicilor culturale privind conservarea moștenirii post-socialiste. Sub presiunea capitalului, memoria trecutului colectiv se estompează treptat, iar identitatea culturală se fragmentează. Sculpturile din parcuri devin martori ai felului în care spațiile publice își pierd sensul comunitar.

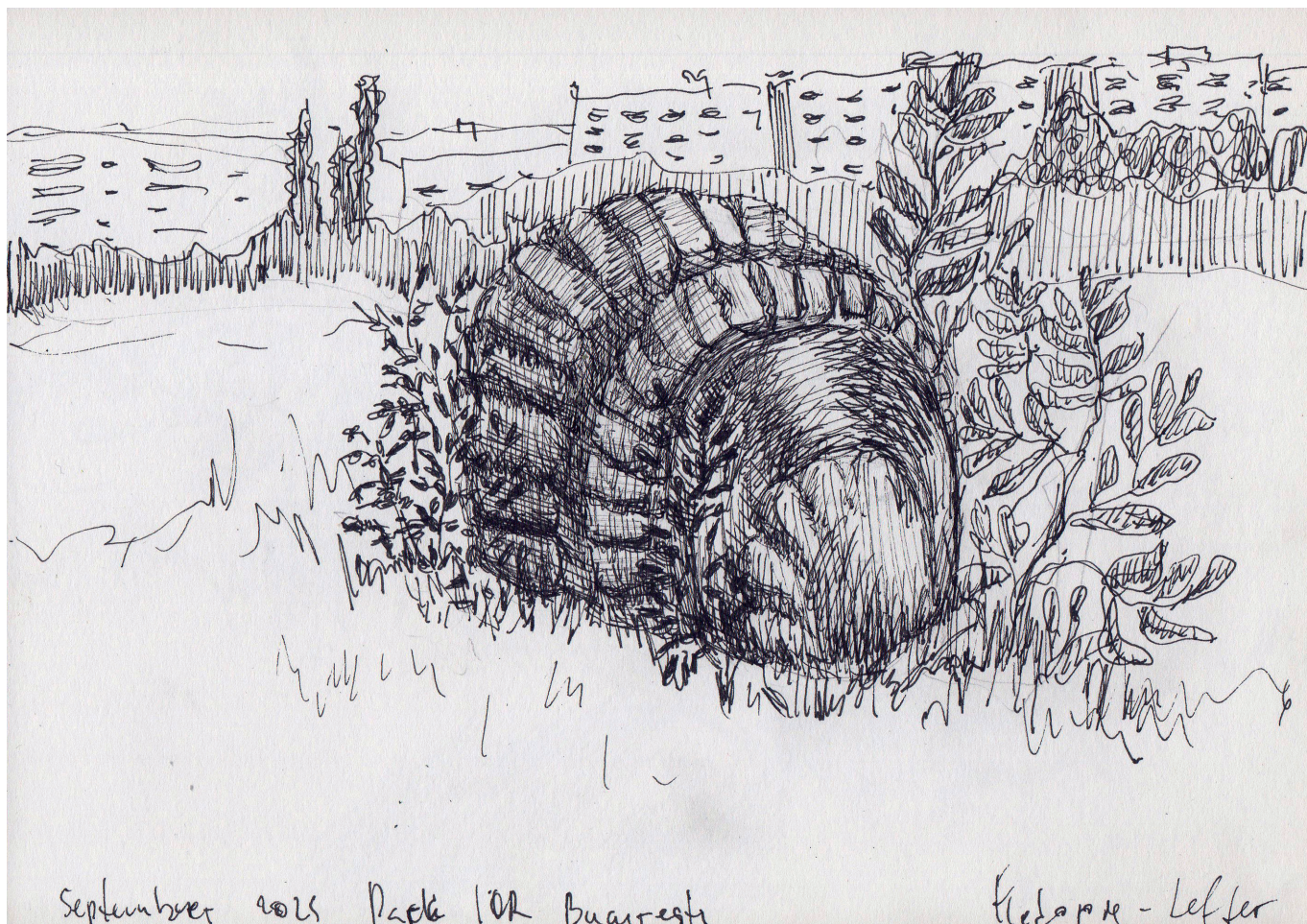
Cercetarea mea artistică se concentrează pe reinterpretarea confruntării dintre două culturi ale organizării spațiului – post-socialistă și capitalistă –, ceea ce devine sursa unei perspective critice asupra transformării zonelor urbane de recreere. Practica mea explorează lupta pentru pământ, memoria înscrisă în peisaj și noile forme de coexistență dintre oameni și natură sub presiunea capitalului. Aceste procese devin deosebit de vizibile în cazul „pieței” din parcul I.O.R., unde se manifestă natura politică a spațiului urban. Aici, zonele verzi devin pentru locuitori o arenă de luptă pentru dreptul la oraș, rămânând în același timp o speranță pentru protejarea și păstrarea bunului comun.

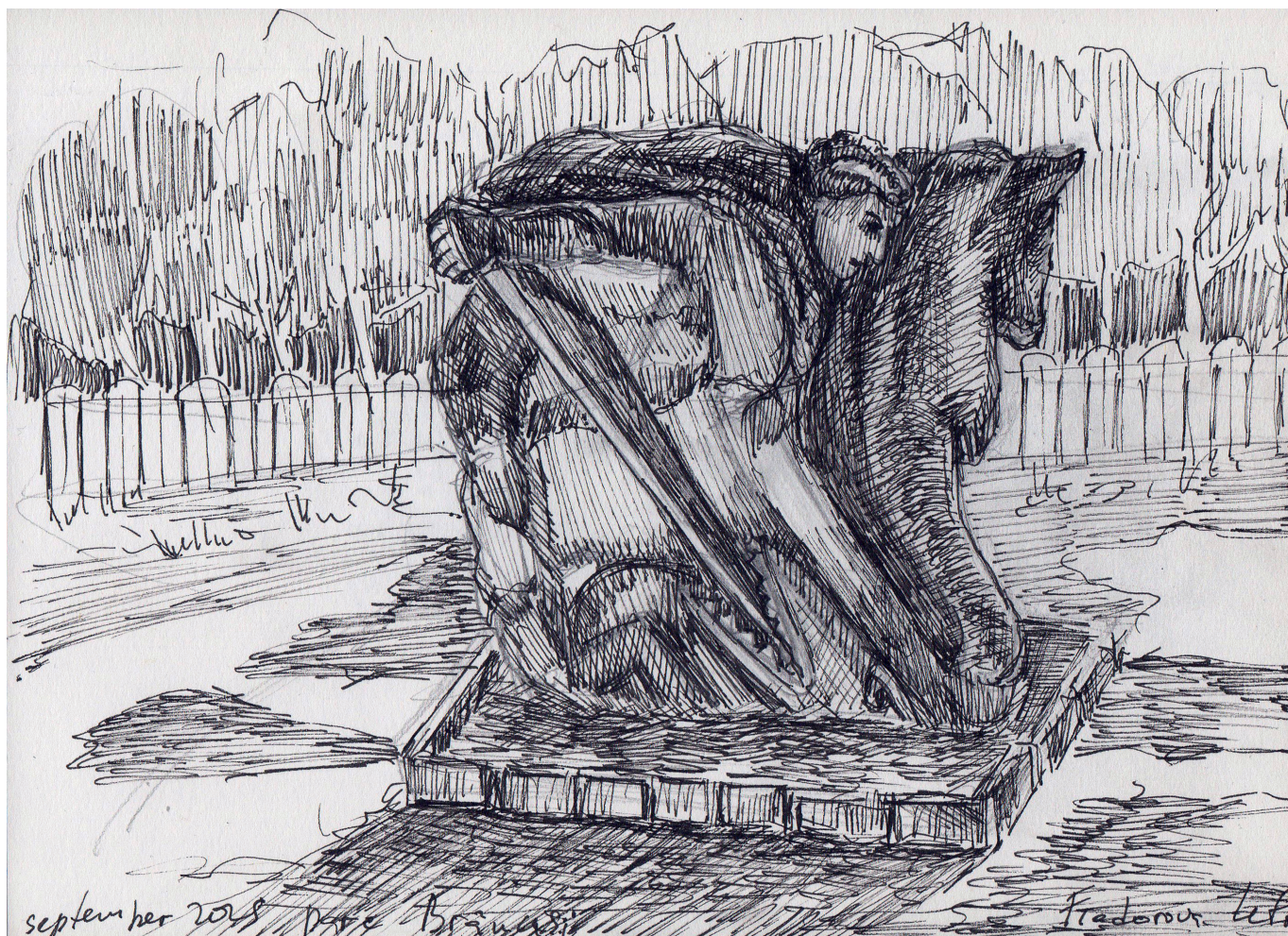
© Desen după sculptură
de Tatiana Fiodorova-Lefter

Autorul sculpturii:
Dinu Câmpeanu

Parcul retrocedat
Brâncuși

47

48

© Desen după sculptură
de Tatiana Fiodorova-Lefter

Autorul sculpturii:
Ioan Ladea

Parcul retrocedat
Brâncuși

Mulțumiri speciale pentru realizarea acestei cercetări artistice și activistei Andreea David, curatoarei Cristina Stoenescu, activiștilor Diana și Lidia, Rodica, Ioana, Andrei, precum și artiștilor Cosmina Moroșan & Anticorp Solar, Kira Valentina și Vlad-Cristian Dragne.

Proiectul este o încercare a artistelor de a înțelege spațiile neprescrise ale Bucureștiului – terenuri care au scăpat pentru o vreme cuprinderii lor în planurile urbanistice ale orașului și care, astfel, se auto-decupează din spațiu antropic. În vara anului 2025, ele au observat maidanul Academiei Române din centrul orașului – un spațiu liber de putere și capital, dar aflat în imediata lor proximitate între Casa Poporului și Catedrala Mântuirii Neamului, pe locul fostului cartier Uranus, demolat de Ceaușescu pentru a construi centrul politic al țării.

Cândva, aici existau case și grădini; astăzi, trecutul este amintit doar de pomii fructiferi, în special de corcodușii galbeni. Locul s-a transformat într-o grădină sălbatică, cu noi locuitori – fazani și alte bidigăanii. Natura și-a recâștigat teritoriul: copacii și arbuștii cresc nestingheriți, păsările și animalele îl populează, iar omul rămâne doar un oaspete întâmplător, martor al frumuseții unui „rai tăcut”.

Artistele dezvăluie această frumusețe și unitate prin construirea unor relații orizontale cu natura: pictează peisajul în aer liber, culeg corcodușe, fierb și beau compot – la fel cum făceau odinioară locuitorii cartierului Uranus.

Peste drum de grădina din maidanul Academiei Române e Grădina din curtea Senatului ce aparține Casei Poporului. Formată din trasări carteziene de gard viu, impresionează printr-o geometrie riguroasă din care lipsește și umbra și viața, căci până și accesul e interzis acolo.

Atrase de contrastul dintre cele două grădini, artistele aduc semințele corcodușilor din maidanul Academiei pentru a le îngropa în grădina din curtea Senatului. Acționând pe ascus, ele le îngroapă pe două rânduri, formând o alee de corcoduși ce va aparține unui viitor utopic, unde oamenii vor putea sta la picnic și vor bea compot, feriți de soarele dogoritor al orașului, de căldura de piatră și de zgomotul mașinilor.

© Ilustrație de Tatiana Fiodorova-Lefter

prima zi a tatianeii în bucurești
corcodușe în maidanul academiei
un teren de sport trasat de mână cu vopsea albă
niște lucruri într-o pădurice de salcâmi, așezări ale unor oameni fără adăpost, cărări
printre ele.
ceva umbră
plopi crescuți și flori mici și mov
așteptăm fazanii
tatiana și-a pus o frunza mare în cap și mi-a arătat și mie care e mai bună să o rup pentru
capul meu.
i-am povestit tatianeii cum la picnicul cu Tiong, în ciuda scepticismului lui Petre, ne-am
dus cu bidonul de 5 litri să cerem apa de la băile academiei române și ni s-a dat voie să
luăm.
ne-am dus și acum să încercăm aceeași schemă doar ca să aflăm cine gestionează
maidanul și cine amenajează grădina.
am intrat în vorbă cu securitatea academiei
o doamna
pe treptele academiei se simțea racoarea ce ieșea în val mare dinăuntru
ne-a spus ca nu mai e ca pe vremuri și că nu putem intra la baie sau în vizită față de acum
jumate de an sunt mai multe instituții de stat găzduite înăuntru.
dar știți de ce curtea cealaltă nu e amenajată?
aparține unui proprietar privat
cu frunzele în cap ne-am dus la casa poporului
după ce ne-au refuzat la mnac pentru că era zi liberă, ne-am dus înspre curtea din spate....
...la intrare însă erau gherete de muncitori.
cineva ne spune ca nu putem intra sau că, de fapt, putem intra, dar dacă intrăm, vom
ajunge în curtea SRI și acolo ne vor opri jandarmii.
zic: bine, mergem până ne întâlnim cu jandarmii și acolo ne oprim.
ne-am dus pe o altă cărare decât cea pe care o știam
ea mergea mai mult către catedrala mântuirii, dar așteptam să se facă un drum la dreapta
și apoi să ajungem unde trebuie.
așa s-a întâmplat
am ajuns în final acolo unde am făcut prin 2022 *microrave* în jungla de la casa poporului,
în jurul fanului rezultat din toaletările grădinii din fața senatului.
am stat la o umbra de plop și am așteptat acolo o vreme fazanii
nu au venit
dar ne-a venit ideea sa facem un compot de corcodușe în grădina geometrică din fata
Senatului pe langă care tocmai trecusem la intrare, ca să subliniem contrastul dintre
sălbăticia maidanului academiei și forma geometrică perfectă și prezentabilă și fără
copacii din grădina senatului
decî, cu cele două frunze în cap ne-am dus la senat să vedem cui putem cere aprobare.
treptele senatului erau încinse
din clădire nu ieșea nici un val de răcoare.
o ușă rotativă mare ne-a ghidat înăuntru, spre ceva imens, somptuos și dantelat, așa cum
îți imaginezi din exterior interiorul casei poporului.
ne-a primit securitatea
un băiat tânăr ne-a întrebat ce dorim
dorim sa facem un performance în grădina din fața senatului
cu cine putem vorbi pentru asta?
nu știu, mergeți la recepție.
ce doriți?
dorim să facem un performance în grădina din fața senatului.
sunați la „interioarele” afișate aici
formez „interiorul” 2079, dar nu răspunde nimeni
zic: nu răspunde nimeni
încercați la celălalt
încerc la celălalt
răspunde cineva
tatiana, între timp, văzându-mă cu frunza în cap și receptorul în mână, întreabă băiatul
de la securitate dacă poate să facă o poză
nu
ce doriți
dorim să facem un performance în grădina din fața senatului
sunați vă rog la „interior” 2203
sunt la „interior” 2203
ce doriți
dorim să facem un performance în grădina din fața senatului.

bun
păi, puteți să ne scrieți un mail la adresa cope@senat.ro
și în cât timp ne puteți răspunde?
cât de repede putem
adică 30 de zile, 15 zile...?
câteva zile
ne descrieți despre ce este vorba și trimiteți
ok
închid receptorul și băiatul de la securitate ne întreabă râzând aproape cu lacrimi, pentru
că în tot acest timp se amuza de costumele noastre de maidan, cu frunze în cap și scaieți
prinși de haine în contrast cu costumul lui de om de securitate
ati rezolvat?
desigur
sigur?
da

© Imagine: Vlad Dragne

Sfârșit de iunie. E cald – în oraș sunt în jur de 30 de grade, dar se simte ca și cum ar fi patruzeci. Bucureștiul de piatră nu oferă mereu adăpost de soarele arzător. În căutarea primului nostru loc de explorare, am ajuns într-un maidan incert – un spațiu abandonat, fără o destinație clară –, unul dintre acele viduri urbane care există în afara planului, în afara grabei cotidiene. Vrei să te ascunzi de căldură? Îți propun Andreei să rupă o frunză de brusture. O pun pe cap și căldura devine puțin mai suportabilă. Treptat, frunza se obișnuiește cu forma capului meu și îl învăluie ușor. Mă simt în siguranță.

Prima mea zi în București mi-a dezvăluit colțuri complet necunoscută ale acestui oraș. Andreea e activistă, eu – artistă. Împreună vizităm locuri abandonate, nedeterminate – acele lacune din țesătura urbană în care sistemul a dat înapoi și a apărut spațiu pentru alte forme de viață și sensibilitate. Unul dintre primele locuri unde am ajuns e aproape de Palatul lui Ceaușescu și Academia Română.

Cândva, aceste terenuri făceau parte dintr-un spațiu urban viu – zona verde a cartierului Uranus, unde se aflau case cu un singur nivel, grădini și livezi. Cartierul a fost demolat complet în perioada lui Ceaușescu, în cadrul remodelării masive a orașului. În timp, terenurile s-au transformat în sisteme autonome și autosustenabile – adevărate ecosisteme, cu propriii lor locuitori și propria lor logică internă. Deși e sălbatic și abandonat, MAIDANUL amintește acum de o pajiște combinată cu livadă și pădure: aici crește corcodușul, aproape copt – galben, gustos, succulent. Din el ar ieși un compot parfumat și intens.

Pe alocuri, spațiul devine o poiană acoperită cu flori asemănătoare trifoiului roz – se întind pe pământ ca un covor moale. Aici, pământul se odihnește și noi ne odihnim cu el, la umbra copacilor, departe de agitația orașului, de goana eternă: „trebuie să fiu primul”, „eu sunt cel mai bun”, „cine e mai bogat, acela are dreptate”. Aici funcționează alte reguli – natura echilibrează și găsește loc pentru fiecare.

De ce am încetat să simțim pulsul pământului? Nici măcar nu ne mai ascultăm pe noi înșine. Când am auzit ultima oară ce e în noi? Sau ceea ce e sub pașii noștri? Sau în jurul nostru ori deasupra? De ce am uitat limbajul păsărilor și al plantelor?

Oamenii spun că în aceste colțuri uitate trăiesc chiar și fazanii. De ce au ales ei tocmai acest loc – în mijlocul orașului, în inima puterii, a deciziilor și a pedepselor?

Urmele trecutului sunt încă vizibile: alei vechi de piatră, pe care mergeau altădată oameni, abia se mai zăresc printre plantele crescute. Din crăpăturile asfaltului și ale plăcilor de beton ies cu vârstare verzi.

Mă întreb – ce ar spune fazanii despre civilizația noastră contemporană, despre viața noastră urbană și agitată?

Vreau să cred că acest loc nu va dispărea, nu se va transforma în alte jungle de beton, nu va deveni o parcare cu plată sau un complex rezidențial. Sper să rămână deschis și viu – un loc unde să poți reveni peste douăzeci de ani, să vorbești cu fazanii și să afli de la ei de ce au ales, totuși, să rămână.

După ce ne-am odihnit la umbra copacilor, am pornit mai departe, spre Senat, trecând prin parcul senatului. Parcul este amenajat în stilul Versailles: geometrie strictă, alei tunse cu grijă, ordine. A te adăposti de căldură acolo e aproape imposibil – umbra lipsește aproape complet. Singurii vizitatori permanenți sunt păsările – dar chiar și pentru ele e greu să găsească mici insule de umbră unde să se ascundă.

La ce bun un parc în care nu te poți adăposti nici de arșiță, nici de ploaie?

Care este sensul acestui parc – ce funcție simbolică sau practică are el?

Poate că este o extensie a arhitecturii puterii.

Ordinea, simetria, lipsa umbrei – o demonstrație a controlului nu doar asupra oamenilor, ci și asupra naturii.

Totul e supus unei structuri, totul e la vedere.

Am venit aici de câteva ori în căutarea fazanilor. Ne plimbam prin terenul părăsit – mai întâi împreună, apoi separat.

Când ne întâlneam din nou, povesteam cine și ce a găsit sau a făcut. Unii desenau, alții căutau corcodușe și priveau împrejurimile.

La a doua plimbare am descoperit doi copaci minunați plini de corcodușe. Dar fazanii tot nu apăreau.

M-am gândit că poate e totuși un lucru din trecut și că fazanii nu mai trăiesc aici.
Au trecut muncitori pe lângă noi. I-am întrebat dacă sunt fazani aici.
Unul a spus hotărât: „Da, fazanii trăiesc pe aici.”
Dar eu am gândit: „Ei, povești... nu sunt fazani aici.”
Și deodată, în drum spre Andreea, ceva mare a zburat chiar în fața mea.
Andreea a strigat: „Ăsta e un fazan!”
A fost prima mea întâlnire cu un fazan în București.
După aceea am tot revenit și de fiecare dată fazanii ne salutau:
puii alergau prin fața noastră pe cărare,
iar fazanii adulți își băteau aripile chiar în fața noastră.
Și într-o zi am găsit un ou mic de fazan chiar pe cărare.
Acum, se pare că trăiesc aici ca o familie întreagă.
Fiecare vizită a noastră e ca o continuare a unei conversații începute cu acest loc.

Andreea David e coregrafă și performer. Își orientează practicile coregrafice către percepția și orientarea corpului în relație cu mediul înconjurător atât fizic cât și politic. Integrând practici somatice din Feldenkrais sau Body-Mind Centering (BMC®), cercetează tehnici de devenire peisaj, dispariție și disoluție și face antrenamente pentru rezistență cetățenească.

Din 2013, își creează propriile lucrări solo sau colaborează cu alți artiști, prezentând spectacole pe scene din România, Austria, Germania, Franța, Elveția, Belgia, Suedia, Norvegia, Italia sau Coreea de Sud. Este preocupată de crearea unor cadre colaborative de lucru și cercetare, iar printre acestea se numără: Laboratorul de Practici Comune, Punk Body is not Dead, TechnoFields sau Fictions, my body). În 2020, primește Premiul CNDB pentru contribuția adusă dansului contemporan pe scena locală, anul în care fondează Stația SCAI, o platformă de lucru dedicată implementării proiectelor culturale contemporane.

În iunie 2023 a inițiat mișcarea civică *aici a fost o pădure / aici ar putea fi o pădure* prin care luptă pentru apărarea celor 12 ha retrocedate din parcul IOR și recuperarea lor în spațiu public. Prin intervenții in situ și proteste care combină arta cu activismul caută moduri orizontale de organizare la firul ierbii și forme simbiotice de relaționale cu naturile înconjurătoare, din perspectiva urgenței momentului.

Pe lângă toate acestea, o puteți contacta pentru a vă citi destinul în cabluri.

www.aandreeamariadavid.wordpress.com

Tatiana Fiodorova-Lefter este artistă, lucrătoare culturală, curatoare și profesoară din Republica Moldova. În calitate de artistă, folosește o gamă largă de medii, inclusiv desen, pictură, instalație, fotografie și artă performativă. Creează cărți de artist și realizează proiecte interdisciplinare. Ea lucrează cu practici sociale participative pentru a se angaja și a comenta asupra problemelor politice și sociale contemporane.

Din 2008, lucrările Tatiane Fiodorova-Lefter au fost expuse în expoziții personale și de grup, precum și în cadrul unor festivaluri în Europa și dincolo de hotarele acesteia.

În 2023, artista a devenit laureată a unui prestigios program de burse în domeniul artei și teoriei, cu proiectul «În ruine / În căutarea identității», prezentat în cadrul expoziției colective a bursierilor «Viața secretă a plantelor și arborilor» la KUNSTPAVILLON (Innsbruck, Austria).

EXPOZIȚIE

De-a lungul acestui an, împreună cu Ana Barbu Uzura, Alina Ion, Cosmina Moroșan & Anticorp Solar, Kira Valentina, Octav Avramescu & Noel Schmidlin, Raluca Paraschiv & Marina Oprea, Tatiana Fiodorova-Lefter, Teodora Rotaru & Anca Olteanu, am participat la marșuri, acțiuni, derive, mese comunitare; am citit, am scris, am făcut trocuri, am compus manifeste, am cântat. Am citit vederi active, au mers prin iarba înaltă, au găsit istorii puțin cunoscute ale unor fundații abandonate, ale unor sculpturi abandonate; au filmat, fotografiat, privit. În centrul tuturor acestor acțiuni, se află dorința de a afla mai multe despre spații neprescrise, maidane, și ce înseamnă aceste țesuturi interstițiale pentru oraș, pentru noi, pentru ceilalți.

Parcul Alexandru Ioan Cuza, sau IOR, așa cum îl știu eu de când eram copil și cum este cunoscut tuturor din cartier, în apropierea Întreprinderii Optice Române, a fost punctul de început, dar nu singurul spațiu neprescris din programul *In Situ* din ultimele luni. Aproape o treime din parc este retrocedat în 2005 ilegal, cu acte pierdute prin arhive municipale greu recuperabile. Urmează un șir de procese folosite pe post de material electoral în care primăriile nu pot cădea de acord cine poate da în judecată pe cine. Între timp, sute de copaci sunt otrăviți de la rădăcină, arși și tăiați zi și noapte, și mai ales noaptea. Anul trecut masacrul cel mai mare s-a produs în noaptea de Sfântul Andrei când oamenii nu au mai ajuns, înghețați, să îmbrățișeze copacii. Grupurile civice se organizează pe rețele de socializare, în care documentează încontinuu pierderile. Apar pe ecranul meu de telefon apeluri de păzit copacii împotriva drujbelor. Dl. Marian, Ioana, dna. Rodica, Andrei, Vlad, și multe alte nume se alătură – ne găsim înghețați, cu lanterne în mijloc de noiembrie, în jurul trunchiurilor căzute, aici a fost o pădure / aici ar putea fi o pădure. De aproape trei ani deja, Andreea David, artistă, coregrafă, activistă, coordonatoarea programului nostru, organizează acțiuni și se alătură protestelor și grupurilor civice din jurul parcului.

Care este vocabularul artistic confruntat cu astfel de situații? Mi-am pus adesea întrebarea pe parcursul anului, mai ales într-o perioadă în care spațiile de artă par să existe în timpuri dezarticulate, profund introspective, încă fragile în dinamici de piață, politici culturale fără voci solidare, interese izolate și multă muncă precară. Putem vorbi de artă participativă, activism? Cum evităm exploatarea comunităților în astfel de procese? Este mereu nevoie de mai mult timp, mai multă încredere, și de multă consecvență - am învățat pe parcursul acestui proiect. Pentru moment, alături de Andreea David s-a format o echipă de lucru: artiștii Irina Botea Bucan și Jon Dean, a căror experiență în artă în comunități a ghidat o mare parte din modul în care privesc această experiență; Maria (Malexan) Alexandrescu, arhitect peisagist poetic care ne-a condus pe parcursul verii în multe alte tipuri de maidane; curatoarea Anastasia Paliu prin ochii căreia vedem acest catalog/jurnal/dialoguri; Vlad Dragne, documentarist și artist. Din atelierele și prezentările susținute de grupul de lucru, dar și de invitați, am explorat grade de participare, moduri de comunicare și tensiuni care apar în acțiuni colective. Fiecare intervenție artistică este diferită în acest sens, și adesea distinctă de ceea ce fiecare lucrează de obicei. Spațiile neprescrise au modelat în acest fel și experimentări artistice pentru mulți dintre noi, nu doar în ceea ce privește mediul de exprimare, dar și în procesul de lucru: adeseori asiduu, dificil de așezat într-o singură intervenție, și aproape imposibil de așezat într-o expoziție. Aceste spații sunt definite în demersul nostru ca fiind locuri fără indicații precise de cum pot fi utilizate, locuite, percepute, adeseori marginalizate, aflate la granița dintre natură și dezvoltarea urbană accelerată.

Tocmai de aceea, întorși la final de an, la spațiul de artă CAV de pe strada Biserica Enei, artiștii lucrează cu urme ale acțiunilor din spațiile neprescrise, în loc de activarea unor documentări punctuale. Broderiile realizate de Kira Valentina invită la continuarea cusutului pentru viitoare bannere de protest – obiecte expuse în ambele ipostaze, fiecare cu un cântec și cu un ritm propriu. Cosmina Moroșan și Anticorp Solar reflectează asupra soluțiilor identificate în încercarea de a aparține, uneori în jocuri de-a v-ați ascunselea, în camuflaj, sau altfel în episoade de locuire temporară a spațiul retrocedat. Demersul lor s-ar putea traduce într-o ocupare inversă, care lasă spațiul să treacă prin cort, noapte, dimineața în căldura soarelui, prezențe într-un loc incert. În spații fără reguli prescrise, demersul lor se interconectează cu alte forme de proteste în care sunt activi, cu un imaginar extins înspre ipostaze ale ecocidului din zona retrocedată a IOR și forme de violență, în mijlocul cărora au loc încercări de a media pacea. În spațiul de la CAV, ce rămâne în urmă este o hartă care își caută punctul de observație, crâmpie afective și active.

Într-un alt strat cartografic, Raluca Paraschiv extinde experiența tururilor din cartierul Drumul Taberei de anul trecut și îl transformă, împreună cu Marina Oprea, într-o experiență a derivei situaționiste. Toți cei din grupul de lucru și membrii grupului civic local iau parte la realizarea unui tur imaginar prin parcul defrișat IOR. Vocile lor prin radio și traiectoriile trasate apar ca un moment suspendat pe marginea unui prezent incert, între utopie și distopie, în mijlocul trunchiurilor arse.

Aceste rămășițe, obiecte, urme, evită să stabilizeze ceea ce înseamnă un spațiu neprescris, ci descriu mai departe distanțele parcurse în ultimele luni în intervenții artistice și procese de reflecție. Acțiunile *in-situ* rămân *in-situ*, iar ceea ce se poate înscrie într-un proces de translație este un vocabular aflat pentru mulți dintre artiști încă în formare. Teodora Rotaru și Anca Olteanu realizează hărți mentale și delimitează spații imaginare în ore de atelier de desen pe iarbă, identificând puncte comune între cuvinte, descrieri și stări. Mulți dintre artiști au participat și în acțiunile celorlalți, în scenarii planificate larg, dar lăsate libere în desfășurare, așa cum au fost serile în care Octav Avramescu și Noel Schmidlin descriu reverberația unei fundații abandonate în zona dintre bulevardele cu numele Unirii și Octavian Goga. Artiștii creează aici instrumente muzicale noi, corzi conectate cu microfoane *piezo* la fundațiile din beton și fier pe locul unde s-ar fi planificat o nouă clădire Opera Română, parte dintr-un maxi centru cultural Cântarea României cu șapte săli de spectacole! În concertul astfel organizat, din corzi întinse peste fundațiile în ruină, alți artiști reacționează: dans, performance, text, noapte și păsările observă prezența temporară a unei clădiri doar imaginate, dar niciodată cunoscute, peste un cartier care mai există acum doar în arhive. Alteori, intervențiile sunt relaționale, așa cum Alina Ion dezvoltă o abordare conceptuală, legată de economii alternative, numită 'troc la bloc', creând reguli realizate de comun-acord, de schimb în spații-țesut publice. La CAV, blocul e moale, de hârtie, din carton; noi îl conturăm și îl redesenăm în cartierele noastre. Găsim în aceste forme organice lucruri și note și gânduri pe care le-am putea schimba și noi între grădini, vara, între vecini.

Ana Barbu Uzura și Tatiana Fiodorova-Lefter pornesc dintr-o abordare similară, de natură observațională, care face loc și pentru alții să împartă spațiile și bulele de timp de atenție create. Tatiana Fiodorova-Lefter organizează ateliere de pictură cu acuarele, unde fiecare detaliu, nuanță de culoare dintr-o plantă sau peisaj selectat devine în sfârșit prezentă, de parcă o lentilă definește, în sfârșit, conturul unei frunze, flori, tulpini în detaliu. Ana Barbu Uzura ne spune că putem și noi învăța cum arată diferite specii de plante, dar, de fapt, ne ajută să aflăm numele lor științific, ca să putem avea încredere în numele lor inventat, iar acela deja e în alt spațiu – al unei poezii, al unei fanzine sau între rosturile din parchetul casei noastre. Urmele lor sunt altele: sunt pietrele din sculpturile din parc uitate, sunt cuvintele care îți descriu cum este acolo de fapt, cum ar putea fi sau cum se simte un spațiu liber, comun, aproape.

De la fereastra apartamentului meu, în apropierea parcului de lângă care nu m-am putut muta, văd arici printre grădinile de blocuri și știu că și ei au fugit din parcul ne-parc. De la Malexan știu de Gilles Clément și despre *al treilea peisaj* – zone ale ecologiilor spontane. La recomandarea Irinei am parcurs *Braiding/Împletind Sweetgrass* de Robin Wall Kimmerer și ascult mereu povești cu grădini din Rădești, Urziceni. M-am gândit des să caut în conversațiile mele cu Andreea să vedem dacă găsim conexiuni între ce se întâmplă cu protestele pentru parc, intervențiile din acest an și cartea *Notes Toward a Performative Theory of Assembly* [n.tr. Note pentru o teorie performativă a adunării] de Judith Butler. Le păstrez aici alături de eseuri, căutări, texte de pe Substack și căutări comune cu alte proiecte similare sau, cel puțin, învecinate. În același timp cu expoziția de la CAV, în luna decembrie, organizăm și expoziția în două scări de bloc din jurul parcului IOR, în spații unde ne-am putea regăsi împreună.

© Imagine: Vlad Dragne

„If many lines are joined closely together like threads in a cloth, they will create a surface.”
Leon Batista Alberti, De Pictura

Toate plimbările desfășurate *In Situ* mă duc cu gândul la lucrarea lui Richard Long realizată pe un câmp de iarbă – *A Line Made by Walking* – și, totodată, la grupul moscovit „acțiuni colective” desfășurate în pădurile și terenurile arabile din afara orașului – iată, un punct de convergență al conceptualismului de vest și de est în anii '60 -70.

În cazul intervențiilor *In Situ* din București, 2025, acțiunile performative au trasat linii care nu pot fi urmărite cu GPS-ul, dar care au țesut relații pe timp de ploaie și caniculă și amintiri, pe care le-am depănat la CAV ca după o amnezie indusă. Într-una din aceste plimbări, am descoperit Parcul Morarilor, un cadru natural situat la periferia orașului, desprins din peisajul urban, și m-am gândit că ar fi perfect pentru un escapism de weekend – fantezie pulberată de apariția voyeuristă a logoului Lidl printre copaci. Acolo, unde se intersectează frontierele a două județe/ localități, există o suprafață în stare latentă, tranzitorie – un vestibul flancat de „Șoseaua Industriilor” și fâșiile de spațiu verde (încă) neantropizat.

Apoi, am hoinărit prin ciulinii unui teren retrocedat și am exersat practici spațiale de apropiere a unui maidan ca un animal care nu se lasă ușor îmblânzit în jungla afacerilor imobiliare. Și când, în sfârșit, am simțit locul, într-un gest de revendicare simbolică prin prezența mea, după multe tatonări și incertitudini, a trecut pe lângă mine o doamnă-spectator și m-a întebat stingherită dacă acesta e un loc *safe*. Și atunci entuziasmul meu s-a risipit în realitatea metropolitană, iar speciile de plante, a căror nume nu le-am reținut, mi-au ținut tovărășie.

Spațiul unei intervenții e ca mersul pe sârmă: oscilează între artă și banalitatea cotidiană, cercetează (de)limitările în artă. A fi prezent într-un parc măcelărit, abandonat (de administrație), incert, înseamnă a rămâne la necaz cu natura – *staying with the trouble*, în accepția Donnei Haraway – o acțiune imediată, o prezență continuă, o *response*-abilitate. Frecvența acestei dureri am urmărit-o ca un *leitmotif* în lucrările artiștilor – o durere anesteziată estetic în producerea unor contexte artistice. Tragedia acestui loc am simțit-o în cântecele Valentinei Kira dedicate ciulinilor, care m-au bătuit din nordul Bucureștiului în drum spre Biroul ei de Umbră, la care cu regret n-am mai ajuns. În schimb, am acceptat „invitația la operă” de lângă Biblioteca Națională – o partitură muzicală discontinuă creată din ecouri tehnologice ale obiectelor găsite în sit – al pietrelor, al metalelor –, precum și cele personale, de consum, aduse de spectatorii-muzicieni.

Intervențiile *in situ* ar putea fi traduse într-o taxonomie de linii: fire, trasee, partituri, scenarii, suprafețe, etc. – reprezentări antropice ale naturii. Spațiile *neprescrise* au fost reprezentate

de artiști în sisteme de notații diferite, a căror lectură (descifrare) a fost posibilă printr-o interpretare colectivă: trasee realizate de plimbări situaționiste, ghidate de Marina Oprea și Raluca Paraschiv; fire brodate în bannere de protest cu îndrumarea artistică a Valentinei Kira; scenarii pentru un altfel de oraș în atelierile de cartografiere facilitate de Teodora Rotaru și Anca Olteanu; exerciții de apropiere prin trocuri mediate de Alina Ion; hărți mentale create prin jocuri de-a v-ați ascunselea cu Cosmina Moroșan și Anticorp Solar; *pattern*-urile frunzelor studiate minuțios de Ana Maria Barbu; o partitură muzicală orchestrată de Noel Schmidlin și transpusă de Octav Avramescu într-o cronică a locului, reproduceri după sculpturi ale Tatiane Fiodorova-Lefter și scoaterea lor din anonimul și stigmatul vandalizării stradale.

Expoziția mă invită la o formă de reculegere ca după un travaliu sinusoidal al doliului. Un parc incendiat în fervoarea dezvoltărilor imobiliare – imagine iconică din antropocen –, își reclamă dreptul la (altă) viață. Revenirea în natură, la forme primare de viață, este invocată în tehnologia producției artistice: de la cusătura unui platan din bannerul Valentinei până la ipostazele văzute din satelit ale parcului IOR, asamblate într-o tapiserie digitală de Cosmina Moroșan și Anticorp Solar.

Privind retrospectiv expoziția de la CAV curatoriată de Cristina Stoenescu, mi-am imaginat harta orașului ca o hârtie albă pe suprafața căreia artiștii au trasat liniile unor legende, memorii, visuri – o geografie poetică a unei intervenții *in situ*. Fiecare artist(ă) a produs în sit un spațiu propriu, de manevră, și au suprapus pe suprafața unui loc mai multe tipologii de spații: de întâlnire, de meditație, de locuire temporară, de birouri cetățenești, de cinema în aer liber, de pictură în *plein-air*. Diversitatea acestor funcții și înțelesuri îmi amintește de *heterotopia* lui Michel Foucault – un sit în care se suprapun viața publică cu cea privată, spațiul artistic cu cel social, dar și ecologic, rolul cultural cu cel utilitar, etc. Crâmpie din aceste sit(uații) le putem contempla în spațiul expozițional: o cartografiere a unor drame ecologice trecute prin filtru personal.

Într-un final, fiecare artist(ă) a brodat/ desenat/ notat/ schițat/ trasat câte o suprafață transformatoare asemenea unei opere deschise în aer liber. Pentru mine, acestea reprezintă spațiile ne-prescrise.

© Imagine: Vlad Dragne

Anastasia Palii e curatoare și coordonatoare de proiecte culturale & educaționale, stabilită în București. A studiat arte plastice și design grafic la Universitatea Pedagogică din Chișinău și a absolvit programul de masterat „Teoria și practica imaginii” al Facultății de Litere, Universitatea din București.

IN-SITU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

